

606

De Profeten.

SCHETSEN

DOOR

EEN OUD-KLOKKENBERGER.

MET BEGELEIDEND WOORD

VAN

DR. A. PIJNACKER HORDIJK.

NIJMEGEN.
Firma H. TEN HOET.
1897.

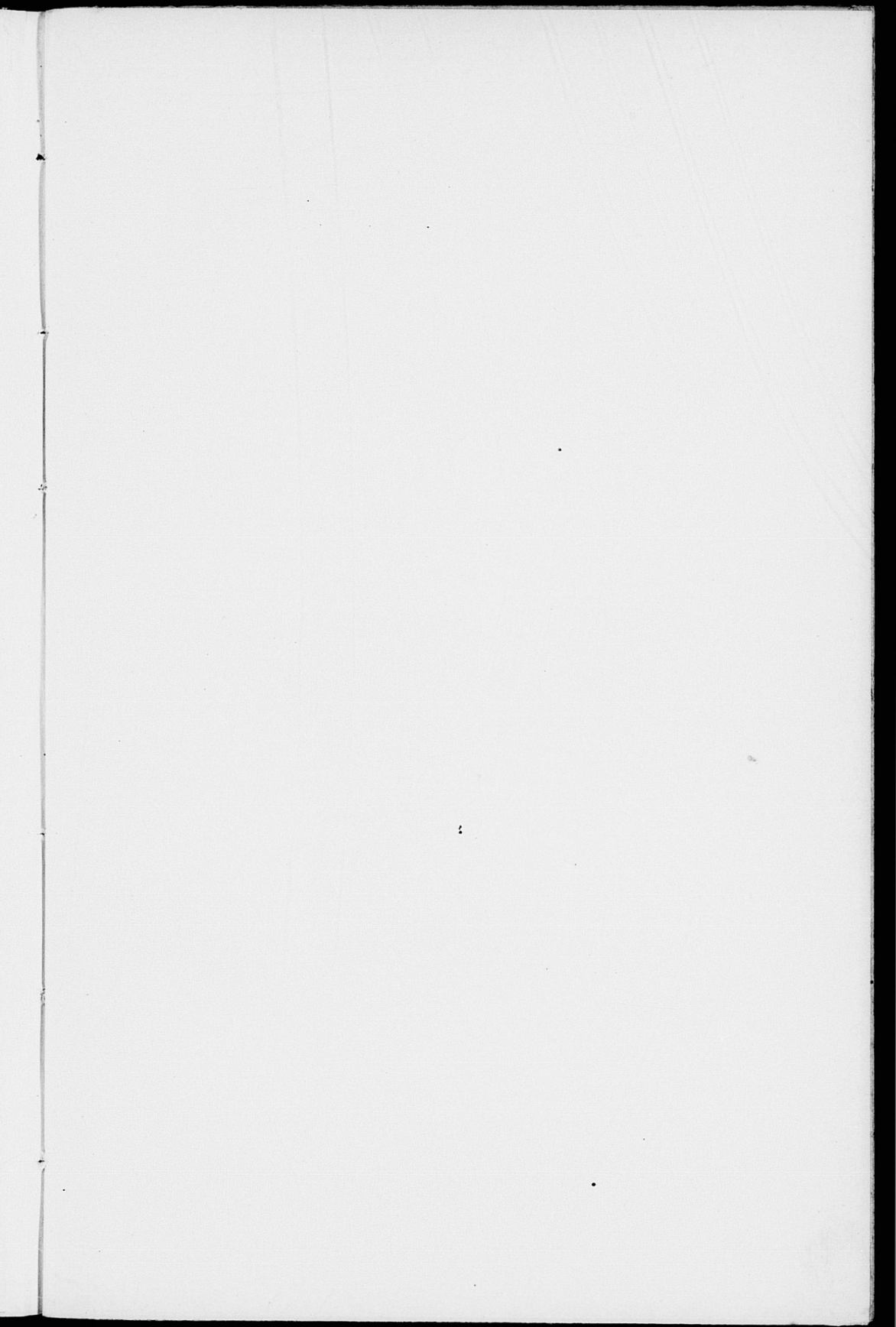
ING

GUNNING

6

D 6

GUNNING 626

De Profeten.

SCHETSEN

DOOR

EEN OUD-KLOKKENBERGER.

MET BEGELEIDEND WOORD

VAN

D^r. A. PIJNACKER HORDIJK.

NIJMEGEN,
Firma H. TEN HOET.
1896.

BIBLIOTHEEK DER
RIJKSUNIVERSITEIT
UTRECHT.

Ter begeleiding.

Toen wij dit jaar (6 Mei 1896) te Nijmegen het vijftigjarig bestaan der Christelijke Normaalschool op den Klokkenberg mochten herdenken, had ik het voorrecht een oud-leerling dier school, thans sinds vele jaren zelf een geliefd leidsman der jeugd, met bezieling over Bijbelsche Geschiedenis en inzonderheid over Israëls profeten te hooren spreken.

Schrijver dezer regelen ontving den indruk dat er kracht, vormende kracht moest uitgaan van het mondeling onderwijs van dezen christelijken onderwijzer. Men ontdekt niet dagelijks iets oorspronkelijks en het doet zoo goed iemand te ontmoeten, vooral ook een christelijken onderwijzer te ontmoeten, wien immers voor geen klein gedeelte de karaktervorming van ons opkomend geslacht wordt toevertrouwd, die waarlijk zelfstandig over de groote daden Gods heeft nagedacht en door Gods Geest zich liet leeren. Hoe dikwijls toch vindt men juist bij onderwijzers de nagalmen van de heerschende tijdrichtingen of van zooals men dat noemt overwonnen standpunten terug.

Gaarne leerende, methode leerende, immers zelf nog naar steeds beter methode zoekende, trachtte ik dezen man van het vak, toch zoo weinig in eenzijdigen zin een vakman, te bewegen, om, wat hij reeds bij wijze van proeve in het Weekblad „de Vrijë School” had gedaan, iets uit zijne lessen, kon het zijn met hetzelfde feu sacré als wij het hem hoorden doen, schriftelijk ten beste te geven. Hij liet zich overhalen, kwam er zelfs voor in vuur en zond mij weldra het manuscript dat, bij de firma ten Hoet uitgegeven, door mij, daartoe uitgenoodigd, gaarne met enkele woorden op zijne reize door de school- en ook wellicht door de catechisatiewereld wordt begeleid.

Vergunt mij het aldus te doen:

De studie van Israëls profeten is gelukkig meer dan ooit, ook in ons Vaderland, aan de orde van den dag. Niet dat wij Pierson (wijlen Dr. Allard Pierson) in zijne monografie over Israël p. 177 en 178 geheel gelijk zouden willen geven, wanneer hij zegt: „Gelukkig voor

Nederlandsche terughouding, slimmigheid en zeemanschap, hebben de koperen sloten gezorgd dat deze mannen van groot gemoed uit de Statenbijbels niet te voorschijn kwamen."

Immers dan zouden o. a. Abraham Hellenbroeks vier kwartijnen, elk van meer dan duizend bladzijden, enkel over Jezaja, opgedragen aan burgemeesteren, bewindhebbers der Oost-Indische Maatschappij, geëmmiteerden in de Rekenkamer van Holland, Raden in de Vroedschap der beroemde koopstad Rotterdam, van de planken mijner bibliotheek verwijtend op mij nederzien, maar — het beter verstaan der profeten, ook blijkbaar uit beknopter behandeling, komt in tal van geschriften van hunne binnen- en buitenlandsche kenners en bewonderaars dagelijks meer aan het licht.

Dat onze auteur een bewonderaar is der profeten behoeft, na lezing zijner schetsen, geen betoog, maar is hij ook een deskundige, een kenner?

Op wetenschappelijkheid, op geleerdheid kan hij alleen aanspraak maken, die een specialiteit is in zijn vak, die de literatuur van dat vak beheerscht en dus zelfstandig mee kan spreken. In dien zin heeft dit boekje niet de minste pretensies. Hoe zou het ook mogelijk zijn dat een man, dagelijks bezig met schoolkinderen, tegelijk in oude talen en moderne commentaren te huis zou zijn. Eén mensch gaat nu eenmaal maar één gang en — men kan geen twee heeren dienen. Evenwel, hoezeer afkeerig van halve wetenschap en pseudogeleerdheid, toch willen wij de bijbelbeoefenaren (daar immers onder protestanten de bijbel aan allen in handen gegeven wordt opdat elk hem zou lezen) niet zonder protest hooren verdeelen in geleerden, die ook, gelukkig! vrome geleerden kunnen zijn, en in dilettanten, leeken, die hoogstens vroom of mystiek zooals men hen ook wel noemt, zouden kunnen wezen. Daartoe hechten wij te veel aan inspiratie, combinatiegave, intuïtie, waardoor men de profeten uit geestesverwantschap verstaan kan in die mate dat de strengste wetenschappelijkheid er niet bij kan halen. Neen! er is iets boven tijd en plaats verhevens, iets eeuwigs, iets divinatorisch, iets geniaals, iets profetisch, iets dichterlijks, iets dat naast schoolgeleerdheid goddelijk recht heeft van bestaan. Wij echter behoeven dat niet te verdedigen, God doet het zelf, al verachten en verwerpen het de menschen. De stichter van den Klokkenberg, Mr. van der Bruggen was geen theoloog van professie, maar in zijn Studiën over het verlossingsbegrip, in zijne Tijdvragen, in zijn schriftelijk optreden tegen de modernen laat hij tal van vakmannen verre achter zich. Zoo in zijne mate die andere jurist Mr. van Lennep, de bewerker van Jezaja en Jeremia en van de spreuken. Zoo vooral wijlen prof. Brill (Bijbelstudien. Het ware Evangelie. Geestelijke Nalatenschap) en da Costa, Bilderdijs leerling. Deze en vele anderen hebben het geluid der bruisende golven, what the wild waves are saying, ook van den Semitischen Oceaan heel wat beter weten te vertolken dan vele zand-

korreltellers op het strand. Zie: wijlen prof. Dr. D. Chantepie de la Saussaye, Empirisch of Ethisch. Ernst en Vrede 1858.

Uit hunne of liever uit Gods school is schrijver van dit boekje. Hij heeft den Bijbel gelezen, met liefde gelezen, op de knieën gelezen, van der jeugd af gelezen. Hij kwam noch voort uit de kringen der Nederlandsche Sadduceën, ik bedoel het panprotestantendom met de deftige, oud liberale predikanten als leiders, noch uit de Farizeën, — onze particularisten. Neen, hij heeft iets universeels, (zie de fraaie stukken van dr. Kuyper in de Heraut dezer dagen over de „gemeene gratie”) want het réveil leerde hij kennen, in zijn licht- en in zijne schaduwzijden en dat dreef hem tot Israëls profeten en die leerde hij verstaan door gezette lectuur, door biddende overweging, door verwantschap der ziel, door het licht des Heiligen Geestes.

En nu wil hij ook de kinderen, zelfs de kinderen, althans kweekelingen, aanstaande christelijke onderwijzers, mede laten genieten. Dat deed hij trouwens reeds lang. En het lacht mij toe, maar eerlijk gezegd, is dat niet te moeilijk? Heeft de schrijver niet te hooge verwachtingen van de vatbaarheid van zijn jeugdige gehoor? Ik althans kan na lezing zijner schetsen die natuurlijk onveranderd moesten blijven, niet ontkennen dat ik meermalen gewenscht heb met hem van gedachten te mogen wisselen bij vele bladzijden en bij menigen zin. Want — veel zou ik anders gezegd, veel weggelaten en veel bijgevoegd hebben, als zijn werk mijne goedkeuring en volkomen instemming zou behoeven. Ik had het voor de praktijk, voor de paedagogische praktijk, om aan jongelieden en niet alleen aan onderwijzers in handen gegeven te kunnen worden, strenger in den vorm en ook naar den inhoud soms bedachtzamer gewenscht. Evenwel, al zal het dan allicht een anderen kring van lezers vinden, men neme het zooals het is, want, juist zooals het is heeft het iets zeer eigenaardigs, en vinde het niet minder ingang dan een geschrift over homoeopathie, door denzelfden schrijver bezorgd. Wat hij nu geeft is slechts een kleine dosis; wij verwachten stellig van dezelfde pen studiën en schetsen ook over den „priester” en den „koning”, en in die hoop vooral schrijf ik dit anders wel wat lange stuk ter begeleiding.

De auteur wil der jeugd den bijbel in handen geven en met haar den bijbel zelf lezen. Wie zou daarin het goede niet zien? Wij vinden dan ook onze denkbeelden terug in een belangrijk opstel van Dr. Meulenbelt in het Augustusnummer der Stemmen voor Waarheid en Vrede „over den katechetischen arbeid, zooals onze kerk dien wenscht,” gelijk wij, naar licht zoekende voor ons en onze leerlingen, die ook niet onbekend bleven met den kritischen strijd op Oud-Testamentisch terrein, in der tijd met dankbaarheid lezen eene bijdrage van prof. Brill (te vinden in de geschiedkundige opstellen, in 1894 aan prof. Fruin aangeboden) over „Historiographie, Logographie en Israëls eigen-

aardigheid op het gebied der geschiedschrijving." Wij hebben, meent prof. Brill, te eenzijdig westersche, moderne begrippen, over historiographie. Terecht herinnert hij ons aan het onderscheid tusschen Thucydides en Herodotus. Voor Thucydides zijn de voorbijgaande dingen en het diplomatisch getrouw weergeven daarvan, hoofdzaak. Thucydides doet het organisch, pragmatisch, voortreffelijk, toongevend. Maar er is nog een ander standpunt, eene profetische opvatting en die vinden wij met prof. Brill 2 Cor. 4 : 18: „Dewijl wij niet aanmerken de dingen die men ziet, maar de dingen die men niet ziet, want de dingen, die men ziet, zijn tijdelijk, maar de dingen, die men niet ziet, zijn eeuwig", dat is zijn de eenige wezenlijke.

Alles vergängliche ist nur ein Gleichniss, het eeuwige moet hoofdzaak zijn, het voorbijgaande is het wezenlijke niet.

De Hebreër kent zelfs de namen van geschiedenis en geschiedschrijver niet. Er zijn wel vele gedeelten in het O. T. van meer historische bewerking, maar, waar onze critici volstrekt de oorzakelijke toedracht der feiten (meer of minder bewust onder den invloed van een wijsgeerig begrip van evolutie) verlangen te vernemen en waar zij ons door de Hebreuwsche auteurs niet geleverd wordt, daar trachten zij haar uit te vinden, eene taak, die niet uitgevoerd wordt zonder dat men aanleiding vindt om de verkeerdheid der voorstelling van de samenstellers der gegeven berichten breed genoeg uit te meten.

De bijbelsche auteurs getuigen van eeuwige beginselen en doen dit ook in historischen vorm. De schrijvers der boeken, die wij historische schriften des Ouden Testaments noemen, heeten bij de Joden Profeten, en wel in onderscheiding van de Schrijvers, die *wij* profeten heeten, *Eerste Profeten* (Jozua, de Richteren, Samuel en de Koningen), waartegenover genen dan *Laatste Profeten* genoemd worden. Hooren wij der Profeten stem; hooren wij, zegt prof. Brill en hij roept het ons waarschuwend toe als uit den hemel, „hooren wij de stem van „waarachtig edele vernuften en groote mannen tot in onze tijden toe, „dan hebben dezulken wat zij waars en verhevens erkend hebben, „juist niet altijd aan de onderwijzing van deskundigen te danken „gehad. Hunne groote gedachten vielen hun, naar hunne ervaring, „onmiddellijk ten deel; zij zijn hun als van Boven toegekomen. Waar „een Goethe rekenschap geeft van haren oorsprong, spreekt hij van „Engelen, kinderen Gods, die ze ons van uit den hemel toebrengen. „Welnu, door onze schooltucht, door onze aangeleerde nuttige kennis „wordt onze zin tot het ontvangen van diergelijke Godsgedachten „veeleer gesloten dan geopend. Neen! wij hebben de menschheid „vóór het bestaan eener nauwkeurige geschiedbeschrijving en eener „aan de jeugd medegedeelde schoolwetenschap geenszins als van hel- „der inzicht verstoken en als met niet meer dan kinderlijke begrippen „behept te beschouwen. Wij kennen die voorgelachten niet uit ge-

„schiedkundige oorkonden, maar moeten hen waardeeren naar hetgeen „zij bezeten en ons overgeleverd hebben: wondervolle talen hebben „zij bezeten; het letterschrift hebben zij, steunend op genoegzame heu- „genis en eerlijkheid, zonder ongelegenheid kunnen ontberen; staten „en godsdiensten hebben zij gesticht. Dit alles verbiedt ons volstrekt „hen als achterlijk te denken. Wat was het dan dat hen de geschied- „beschrijving deed verwaarloozen?

„Dit was het, dat zij de gebeurtenissen hier op aarde slechts als „iets voorbijgaands en geenszins als iets wezenlijks en blijvends be- „schouwden. Wanneer zij in dit voorbijgaande het blijvende, bij „dezen schijn het wezenlijke wisten te erkennen, geloofden zij alles „te bezitten wat waardig was bezeten te worden, en de heugenis der „voorbijgegangene voorvallen te beter te kunnen missen, omdat hun tot „richtsnoer hunner daden niets ontbrak, zoo zij te rade gingen met „hetgeen de bedenking der wezenlijke, aan den uitwendigen schijn „ten grondslag liggende dingen hun openbaarde.” Plaatsruimte ver- „biedt ons om nog meer uit dit schoone stuk aan te halen doch het „bovenstaande is voldoende ter kenschetsing. Vergeten wij het nooit: „er is iets profetisch, maar bij het onderwijs heeft kennis van feiten, „heeft het exacte, het minutieuse ook recht op waardeering. Ook onze „detailkennis is door prof. Brill als taalgeleerde en kenner der ge- „schiedenis ontegenzeggelijk verrijkt en zoo zullen zij wel steeds den „meesten invloed hebben op de jeugd die aan een breeden, profetischen „blik zijne kennis van bijzonderheden paren. De bewondering is het „beginsel der ware kennis en de ware wijze heeft het kleine even lief „als het groote; bij hem zal het historisch kritisch onderzoek wel „het allerveiligst zijn.

De bijbel is een stad met zes en zestig straten, een boven- en een „benedenstad, zooals in Brussel, een oud en nieuw gedeelte zooals in „Nijmegen. Wie kent in elk dier straten den weg? Wie kan mij de „karakteristieke geveltjes toonen en den eigenaardigen stijl?

Oud-Nijmegen's Straten, Markten, Pleinen, Open ruimten en Wandel- „plaatsen werden onlangs door H. D. J. van Schevichaven bij onzen „uitgever in een schoon boekwerk beschreven. Wie doet hetzelfde met „de stad genaamd Biblia. Of liever, wie doet het nog eens maar dan „voor de school, en liefst in schooluitgaven en elk boek afzonderlijk „met inleiding en noten, zooals de klassieken worden uitgegeven, zoo- „als ik wel eens in Roelants thans Thieme's uitgave, Jozef in Dothan „of Jeftha's dochter van Vondel met mijne leerlingen las. O, er is nog „zooveel te doen, want de bijbel is een onuitputtelijke mijn, een altijd „vloeiende bron niet alleen voor godsvrucht maar ook voor kunst en „beschaving, om elk bekend te maken met Gods leidingen met Israël „en de volken door den loop der eeuwen.

Wat al edel metaal, wat al kostelijk gesteente en hoeveel licht houdt

die mijn in haar diepte begraven, in iedere schacht, in elken gang, in wet en evangelie, in profeten en psalmen. Levend water welt er altijd uit die bron. In lapidairschrift heeft God Zijn wil, Zijn wet in die rots der eeuwen gehouwen en de helden, die Hij zich verkoor, waren zelf levende steenen, Petrussen aan de Petra verwant, karakters, typen, die, gedreven door den Heiligen Geest, elk voor hun tijd en naar de behoeften hunner omgeving, hebben gesproken, getuigende van den uitersten hoeksteen, het Woord.

Voor den schrijver van ons boekje zijn de woorden Gods eeuwige woorden, en hij verwacht door vernieuwde profetische prediking eene voorbereiding voor de wederkomst des Heeren op de verheerlijkte aarde. Ongetwijfeld gaat de wereld en in de eerste plaats de gemeente, want het oordeel begint bij het huis Gods, de ernstigste tijden te gemoet. Werd de Zoon Gods geboren in de volheid des tijds, reeds van voorlang verwacht het schepsel met opgestoken hoofde (Rom. VIII) de openbaring der zonen Gods, zijne broeders, de openbaarwording der onzichtbare kerk, het lichaam des Heeren met zijn heerlijk Hoofd. De nood der tijden zal wederom profeten verwekken, om de gemeente te troosten (zie D. J. Karres „De troost van het overblijfsel”, 's Gravenhage Beschoor, en Prof. Gunning over „de eenheid der kerk”, bij den uitgever dezer schetsen verschenen). God zal hen leeren te spreken voor hun omgeving in denzelfden geest als de bijbelsche Godsmannen, die van de komst van Christus en van den dag des Heeren gewaagden, en spraken elk in hun milieu. Gods arm is niet verkort. De Heilige Geest leidt ook nu in alle waarheid en de Heer leeft en regeert. Moge het biddend omgaan met de bijbelsche profeten, ook geholpen door deze tot nadenken prikkelende schetsen, ons en onze kinderen voorbereiden en aangorden tot den heiligen Oorlog; ons, zalig, heilig, een geworden met elkander en in ons Hoofd, tot zaligende kerk, tot reddende Arke maken en ontelbaar velen doen beërven den eeuwigen Vrede.

NIJMEGEN, Nov. '96.

A. PIJNACKER HORDIJK.

Een woord vooraf.

Eene kleine verantwoording voor de uitgave van 't geen velen een fantasie zal toeschijnen, is zeker niet overbodig.

Den schrijver dezès is de Bijbel een lamp voor den voet, dien hij meent zoo in de hand te moeten nemen, dat zij zijn pad verlicht. Mogen nu anderen die lamp op een lantarenpaal vastzetten, of hoog in de lucht ophangen, om er meer licht van te hebben, of ze door een ander vooruit laten dragen, daarin is ieder vrij. Zijn de profeten van Israël voor hen andere lieden; bedoelen zij, naar hun meening, andere zaken dan hierachter geteekend en vermeld worden, welnu, het zal der jeugd, der gemeente ten goede komen, als ook zij mededeelen, wat zij door kennismaking met de profeten uit hun mond en omtrent hunne personen verstaan hebben.

Alleen hun betwist schrijver het recht omtrent de profeten mede te praten, die ze niet grondig kennen en alleen vasthouden wat omtrent hen en hunne profetie in boeken gevonden wordt. Want hoe onnoozel het ook moge klinken, schrijver dezès beweert, dat men Obadja beter kent door hem tienmaal aandachtig door te lezen, dan door alle commentaren over hem te bestudeeren. Commentaren geven opvattingen; de profeten probeeren ons een eigen opvatting te geven.

Dat kritische opmerkingen hier en daar veel licht kunnen geven aan den bijbellezer geeft hij bij ondervinding toe. In den regel echter releveert de kritiek moeilijkheden zonder bij machte te zijn die zoo voldoende op te lossen, dat de bijbellezer er meer licht door krijgt.

Sommige opmerkingen vindt de aandachtige bijbellezer natuurlijk van zelf, als bijv. dat in Micha IV:10 „*tot in Babel komen*” een latere bijvoeging is; dat *de leeraar* in Joel II:23 op een onjuiste

vertaling berust. Maar is hij er zelf door wenken van kanteekening of uitlegging op gestuit, dan vindt hij die bijvoeging en die onjuistheid heerlijk en in den geest van den schrijver zelf, m. a. w. een toepassing van de eeuwige waarheid op latere omstandigheden.

God gaf zijn Woord *in de gemeente*. Helaas krijgt de gemeente thans meest „woorden, woorden, woorden,” over de Schrift.

Ieder meent over de Schrift te kunnen spreken, zonder die te kennen, en „kunnen kritiseeren” staat helaas voor velen, die groepen zijn te leeren, met „kennen” gelijk.

De schrijver hoorde in zijn jeugd nimmer van profetieën alleen van profeten; hij heeft op dien klank af altijd naar profeten gezocht en reeds vroeg werden Haggai en anderen bij hem geïntroduceerd als personen, die altijd een belangrijke boodschap brengen — niet toekomstige dingen voorspellen, die men van zelf wel zal zien, als ze komen.

De meeste profeten echter dringen de kennismaking met hen op aan ieder, die hun geschrift opent, *niet om bevestiging van dogmata* uit hun mond te hooren, maar om te weten hoe men heden den dag des Heeren moet tegemoet gaan.

Wanneer men hen goed kent, zijn zij zulke trouwe vrienden. Zij ontmoeten U dikwijls in de straat als gij moedeloos zijt, of openen de deur van uw studeervertrek, als gij op 't punt zijt een dwaasheid te bedenken; zij staan naast U als gij een moeilijkheid in uw werk hebt, waarin gij geen raad weet, maar of het Obadja, of Zefanja, Jesaja of Maleachi is, die U een bezoek brengt, zij hebben geen anderen troost, geen wijsheid of raad, dan het kruis. Zij hebben van „Hem” geschreven. Hoe zullen wij Hem in 't leven kennen, als wij de profeten veronachtzamen, die Petrus, immers *nadat hij het onderwijs van Christus genoten had*, het licht uit de hoogte noemt, totdat de volle dag aanbreekt.

Maar wanneer nu in de gemeente eens een Stefanus opstond, die vroeg: wien van de profeten hebt gij niet gedood? dan zouden wij gevoegelijk kunnen antwoorden: Zoo ruw zijn we niet; wij negeeren ze maar eenvoudig en bedanken voor de eer aan hen voorgesteld te worden waartoe het nieuwe testament ons telkens dringend uitnodigt.

Zullen deze schetsen iets daartoe bijdragen?

Opmerking. Ieder die deze schetsen doorbladert zal zien dat ze onverstaanbaar zijn zoo men er den tekst der Schrift niet naast legt.

Profeten.

Ijvert naar de geestelijke gaven, maar
meest, dat gij moogt profeteeren.

PAULUS.

Hoe ijvert men om schilderen te leeren? Men beweegt zich onder schilders en beschouwt schilderstukken, die men zoekt te copiëeren. Zou Paulus raadgeving omtrent het profeteeren anders te volgen zijn? Laat ons kennis maken met

HENoch.

De wereld, waarin hij zich bewoog, was als de onze: men at en dronk, trouwde en gaf ten huwelijk en „men bekende het niet”. Maar Henoeh had geloof en hij profeteerde. Wat? wel dat, wat alle profeten na hem geprofeteerd hebben; de tekst is onveranderd, de vorm alleen verschilt.

„Zie, de Heer is gekomen met zijne veel duizenden heiligen om „gericht te houden tegen allen en te straffen alle goddeloozen onder „hen, van wege al hunne goddelooze werken, die zij goddelooslijk „gedaan hebben en van wege alle de harde woorden, die de goddelooze zondaars tegen Hem gesproken hebben.”

Door zulke woorden komt men niet in de gunst bij de menigte. Zoo iemand is niet zeer gezocht. De arme Henoeh had het ook niet uitgehouden in zijn eenzaamheid te midden van die luchthartige, vroolijke omgeving, indien het ernstig woord dat hij bracht geen troost voor hemzelf bevat had. Een mensch van gelijke beweging als wij staat niet graag alleen: maar spoedig, zeer spoedig, hij weet het, verschijnt de Heer met zijn *vele duizenden* heiligen, dan is 't alleen staan uit. De toekomstige duisternis is licht voor hem.

Maar hij werd toch gezocht. Immers Paulus zegt: hij werd niet gevonden, want God nam hem weg. Wie zullen hem gezocht hebben? wie anders dan het geslacht dat al de profeten doodt en steenigt die tot hen gezonden worden?

Vele profeten na hem hebben den dood gesmaakt. Zij werden wél gevonden. Deze eerste, als type der gemeente bij Christus komst, werd niet gedood maar door God verborgen als later Elia aan de beek (vergelijk de openb. van Johannes). Weggenomen te worden door God, een heerlijke zaak! Paulus beschrijft het 1 Cor. 15 vers 51 en 52 en 1 Thess. 4 vs. 17 als het hoogste ideaal der gemeente.

De weg om daartoe te geraken is een leven als van Henoch, een wandel met God, te midden van een wereld die „het niet bekent”... het kruis, zonder rozen.

NOACH.

De wereld bleef dezelfde. Men vond Henoch niet, zoo min als de deur van Lot bij een latere gelegenheid. Doch ook dat bekenden zij niet; Noach echter wel. Hij was een prediker der gerechtigheid. „Nog 120 jaren” zoo heeft hij van den Heer verstaan, „zullen dit geslacht gegund worden” en dat predikte hij. Doch als er niets was bijgekomen, dan ware het een hopelooze prediking; profet zijn zou verre van begeerlijk wezen en zeker zou Paulus nooit zijn aanmaning om er naar te ijveren hebben neergeschreven. Neen, de profet ziet oordeel, maar *wijst ook redding aan*. De prediking van Henoch was niet verstaan. Noach predikt door het bouwen van een ark. Hij besteedde die 120 jaren aan een zichtbaren arbeid, die ieder dagelijks herinnerde aan het oordeel dat komt, maar dat door het bouwen van arken kon ontgaan worden. Doch ook dit bekenden zij niet. Zoo kwam het oordeel en dat was redding voor Noach. Door den zondvloed zijn wij behouden, zegt Petrus.

Noach trad op een nieuwe aarde, waar hij, gelijk de Heer in den hof Eden gedaan had, een wijnstok plantte:

Hij drinkt van den wijn en ontbloot zich; zijn zoon Cham bespot hem, als de Satan vroeger zich in de naaktheid van Adam en Eva verblijd had. In deze nieuwe wereld vertoont zich al weder het slangenzaad, maar Sem en Jafet, de kinderen Gods bekleeden hun vader, zooals de Heer dit gedaan had met Adam en Eva.

Zoo wordt de eerste profetie op de nieuwe aarde weer een vloek van Cham en 't slangenzaad — duisternis; maar een zegen voor de kinderen Gods -- licht.

ABRAHAM, profeet.
Gen. XX. vs. 7.

Een heidensch koning heeft gezondigd zonder het te weten en zonder het te bedoelen en God zegt tot hem: Abraham is een profeet en hij zal voor U bidden. Ware hij geen profeet geweest, hij zou het zeker niet gedaan hebben. Immers zelfs Jona wil liever zijn profetische roeping geheel ontvluchten dan deze opdracht vervullen. Het kenmerk van een profeet is dat hij licht en duisternis weet te onderscheiden, maar de algemeene verbreiding van het licht wenscht. Die geen profeet is wenscht licht voor *zichzelven*, voor *zijn* gezin, voor *zijn* kerk, *zijn* volk.

Een profeet gaat zelf in de duisternis om het licht algemeen te maken. Abraham waagt zijn leven om Lot te verlossen en neemt zelf niets van den buit. Hij was een zegen.

MOZES.

De man die met onverduisterd oog en vasten tred den berg bestijgt om op Gods bevel aldaar te sterven.

Dit is de schets van Mozes leven; zoo slechts kan men het geheele land Kanaän overzien, dat men anderen wil doen beërven. Die 't anders probeert, hij zij leeraar of schoolmeester, werkt vergeefs. Sterven, dat heeft Mozes geleerd en begrepen.

Uit den dood tot het leven geroepen leert hij een zwaard hanteeren. Hij wil er zijn volk mee redden, maar neen! hij moet het doen met zijn herdersstaf; al vlucht hij daarvoor als voor een slang als hij hem eenmaal heeft nedergeworpen, hij moet hem weer opnemen. Hij moet Israel verlossen als zoon van Abraham, niet als Egyptenaar.

Die staf is de redding van Israël. Met dien herdersstaf houdt hij het uit tegen de tooverstaven. Maar vóór hij dien staf kan hanteeren tot verlossing van Israël, moet er nog een andere dood ondergaan zijn. In de herberg zocht God hem te doodden. Was het de pest, die hem in de eenzame woestijnhut aantastte, toen hij daar met zijn vrouw en twee zonen op reis naar Egypte vertoefde? in ieder geval een doodelijke krankte. Die krankheid, die duisternis is hem licht. Hij herinnert zich, dat hij zijn volk niet kan verlossen zonder met zijn gezin één met zijn volk te zijn en dat is hij niet: zijn zonen zijn niet besneden.

Ondanks het groote gevaar, dat de wondkoorts in die besmette hut ook zijn zonen ten grave zou sleepen en zijn vrouw eenzaam zal achterblijven in de woestijn, laat hij haar de besnijdenis verrichten waartoe hij te zwak is. De moedige profetenvrouw gehoorzaamt en krijgt hem door die bloedige daad op nieuw als een bruidegom uit den dood terug.

Onder de wolk, in de duisternis richt hij zijn tent op en daar ontmoet hij God terwijl het volk bij hunne tenten blijft staan en aanbidt. Alleen, telkens alleen! soms nog met Mirjam en Aäron tegenover zich, als hij een zwarte vrouw genomen heeft, als profetie van de opname van alle volken in Israël. „Trouw in al mijn huis,” zoo getuigt God van hem. *)

„Och, dat al het volk Gods profeten waren,” zoo antwoordde hij hun, die voor zijn eer als uitsluitend profeet willen strijden.

„Delg mij uit uw boek” en laat daarvoor mijn volk gered worden, zoo vraagt hij Jehova, want hij wil niet *zijn* heerlijkheid, maar Gods heerlijkheid. Die ziet men in deze bedeeing echter in het geloof. Als de Heer voorbijgegaan is, zien wij de zoomen van Zijn kleed, maar als Hij in onze nabijheid is, legt Hij Zijne hand op ons, zoodat wij in 't duister zijn.

Mozes zag op de vergelding des loons en daarvoor wees hij de schatten van Egypte af. Dit is een ander kenmerk der profeten. Die vergelding was niet een woning in Kanaän, want die verwierf hij niet en die zou toch nooit tegen een Egyptisch paleis hebben opgewogen. Maar zijn vergelding des loons was, dat hij zijn volk droogvoets door de Roode Zee bracht, terwijl Farao zijn volk liet verdrinken.

Slechts eenmaal spreekt hij bij den Heer van een werkstaking; niet omdat zijn loon te gering, zijn arbeid te zwaar was of de dag te lang, maar omdat het werk toch vruchteloos was, *als de Heer niet met hem en zijn volk optrok*. Wat uit het geloof niet is, is zonde. Daarom wil hij in dat geval niet verreizen.

Dat alles zag Mozes en hij schreef het in een boek.

Profeteeren is de heerlijkste gave, maar een moeilijke.

---

*) Inplaats daarnaar te ijveren, ijveren wij er naar trouw te zijn in *ons eigen huis*, onze *eigene kerk* en worden dikwijls als Mirjam melaatsch zonder het te weten, omdat de kwaal nu algemeener is.

MIRJAM, de profetes.

Zij leert haar volk een lied zingen, meer is niet noodig om een profetes te zijn. Het is het oude lied: De Heer is gekomen met zijn veel duizenden heiligen; verdrukking, geweld, paarden en ruiters, zie! daar liggen ze in de zee.

En het gansche volk zong haar na.

Vele profetessen zingen nog heden boeken vol voor, maar er is geen wijs op; 't volk vat den toon niet. Zij brengen hun eigen woord.

Een profeet of profetes, die de verdrongen paarden en ruiters laat zien, wandelt nooit te vergeefs onder hun volk ook al blijft hun naam onbekend.

BILEAM,

een profeet die een ander loon begeert dan de verlichting welke zijn woord brengt.

Zoowel met als zonder tooverij erkent hij het wezen der dingen, omdat zijn oogen verlicht zijn.

Van welken kant ook hij het volk Israël beschouwt, hij kan tot geen andere conclusie komen dan dat dit volk, zoo ordelijk, zoo rein, zoo gehoorzaam aan zijn vorsten, een toekomst wacht boven de Moabieten en andere volken van Kanaän, die, zooals hij goed weet, alles missen wat een toekomst verzekert.

Hij treedt op en spreekt van duisternis, van de komst des Heeren over alle volken, evenals al de profeten.

„Ik zal U zeggen wat dit volk U doen zal in de laatste dagen.”

Maar niet alleen Moab, uw volk, zal vergaan, neen! Edom, Amalek, de Kenieten, Kain, alles wordt een prooi van Assur; — maar Assur zal ook geplaagd worden! — verderf! duisternis! de Heer komt!

Ja, maar Israël dan! dat schoone Israël?

Heber! (Israël) wel, die zal ook ten verderve zijn.

Ja, ook voor Heber (Israël) zal de komst des Heeren duisternis zijn, al de volgende profeten hebben het gezegd, alleen met één verschil.

Bileams laatste woord is *verderf* en nu gaat hij heen (Num. 24, 17, 25) en keert weder naar zijne plaats. En wat is zijne plaats: *het verderf*; hij raadt Balak; „Verderf Israël door verleiding, dan

is ook hun ondergang nabij." En in dien nacht, dien hij over Israël brengt, komt hij om.

Bileam is een profeet die licht ziet, maar het niet begeert.

Anders de profeten van Israël: Verderf komt, maar dat verderf is redding, redding niet alleen voor Israël, maar voor allen die uit dat verderf naar Sion vluchten. Zoo spreken zij, die naar licht verlangend uitzien, en deze gaan naar hunne plaats, zich verblijdende als Abraham in den dag der toekomst, dien zij zien.

Bileam is door de gansche schrift het beeld der valsche profetie en in de Openbaring komt hij voor als het beest wiens getal is 666. (Bileam de zoon van Beor, de tovenaer, Joz. XIII, 22, waarvan de letters, als cijfers beschouwd, dit getal uitmaken).

DEBORA, profetes.

Bij Debora hebben wij het voordeel een profetes in handeling en woord te ontmoeten. Wie zij is, hoe zij denkt, hoe zij handelt en waarom, dat alles zegt zij ons.

Haar profetie is dezelfde van Henoch: *Alzoo* moeten omkomen alle Uwe vijanden o Heer! Wie Hem daarentegen liefhebben, moeten zijn, als wanneer de zon opgaat in haar kracht.

De ruiters en paarden die omgekomen zijn heeft zij kunnen aanwijzen evenals Mirjam; dat *alzoo* was sprekend en het sprak. Na zulk een lied is het land veertig jaren stil.

Een profetes is niet sentimenteel. Zij verheerlijkt een wreede Jaël, die de gastvrijheid schendt, en bespot de bedrogen hoop van Sisera's moeder.

In 'teerst moge die toon ons stuiten in eene vrouw; kijken wij echter nauwkeuriger toe, dan stemmen wij met haar in. Die „liefjes" welke een belooning hadden moeten wezen voor de overwinnaars, zouden Israëlietische maagden geweest zijn en zou het Debora, een moeder in Israël, niet verheugen, dat die hoop bedrogen werd! Jaël had het in de macht de overwinning volledig te maken; had zij niet gedaan, wat zij deed, de strijd ware vruchteloos geweest.

De profetes oordeelt anders dan de menigte, daarom gevoelt zij anders. Zij ziet het wezen der dingen.

Maar laat haar de geschiedenis vertellen.

De dorpen hielden op in Israël; er was geen band meer; geen begaanbare wegen, alleen kromme paden vond men. Ieder zocht

zichzelven maar voor schade en leed te vrijwaren en zoo had de vijand vrij spel. Dat kon haar moederhart niet verdragen. Zij ziet slechts één middel, en dat is vereenigen: de gemeenschap der heiligen. Zij kent een man die 't volk vertrouwen kan inboezemen en die haar woord verstaan en volgen kan: Barak namelijk.

Hem roept zij. Hij moet Israël saamroepen; en ziet de vijand dat Israël zich vereenigt, dan zal hij tegen hen opkomen met zijn gansche macht. In profetentaal heet dit: de Heer zal ze verzamelen om verslagen te worden. Zoo ging het met Farao, zoo ging het den vorsten van Kanaän tegen Jozua, zoo later bij Samuel, zoo zal het gaan tegen Sion in het laatste der dagen (Joël).

Debora zag den strijd komen en voorbijgaan. Zij zag weer het volksleven hersteld: vorsten rijdende op witte ezellen en schertsende vrouwen aan de dorpsfonteynen, die de overwinning bespraken, maar.... haar volk was nog niet één. Is er spot in de vermelding dat Ruben, Gilead, Dan en Aser niet mede streden, er is ook een moederlijke klacht in dat „waarom.”

Ook zij heeft de belofte niet verkregen. Maar zij zag in de omstandigheden van haar tijd de komst des Heeren. Hij was gekomen en alzoo zou Hij komen. „Zoo kome Hij!” is haar laatste woord.

EEN MAN, EEN PROFEET, DE ENGEL DES HEEREN.

(RICHT. VI).

Israël is in gevaar in Kanaän onder te gaan door vermenging met de heidenen. Om dit te verhoeden, om Israël weer tot zijn roeping terug te brengen verschijnt telkens de Engel des Heeren.*) Maar hoe? Er is een man, een profeet door God aangegord om een woord te spreken, eerst tot het gansche volk, dat tot weenens toe bewogen wordt, maar zich niet bekeert (Richt. II); dan echter tot enkele personen, wier ooren geneigd zijn het profetenwoord te verstaan als het woord van den Engel des Heeren, als het woord van Jehova zelf.

---

*) Zoo ook Hand. XII als de gemeente bidt en Petrus in gevaar is „die (Hand. XV) vóór langen tijd verkoren was dat de heidenen door „zijn mond het woord des Evangelies zouden hooren en gelooven;” die dus in zijn persoon de roeping van Israël moest vervullen. (Hand. XIII, 47. Jes. XLIX, 6.)

En onder die gedaante komt de profeet in een ander licht.

De profeet, in wien de toegesprokene den Engel des Heeren ziet, spreekt niet van oordeel, maar van verlossing. *) „Ik heb u verlost uit Egypte, ik heb u gezegd: vreest de Amoriëten niet, maar gij zijt mijn stem niet gehoorzaam geweest;” en ik ga u weer verlossen.

Dus verlossing zonder nacht, zonder dood, zonder kruis? Dat ware onmogelijk; het verschil tusschen deze profeten en de overige ligt alleen hierin, dat zij den man of de vrouw, wien zij hun boodschap brengen, doen inzien, dat die verlossing van het volk alleen mogelijk is, zoodra die man of die vrouw den dood willen aanvaarden om hun volk te redden.” **) Zij profeteeren: het is goed, dat één mensch sterft en het gansche volk behouden worde (Joh. XI vs. 50), maar zij wenden zich met die prediking niet als Kajafas tot het volk, dat behouden wil worden, maar tot den persoon die sterven wil.

De man, de profeet, de Engel des Heeren, zet zich onder den eik als weleer te Mamre en ziet van daar uit of er ook een zoon van Abraham te ontdekken is.

Hij ziet den jongeling Gideon die schuilt voor de vijanden.

„Gij jongeling, gij zijt sterk” zoo spreekt hij, als later Johannes, de zoon des donders, „gij hebt den Booze overwonnen, want gij geloofd dat de overwinning daar is, waar God is: ga en overwin.”

Zulk een bemoedigend profetenwoord is een geschenk waard. Gideon wil het halen, doch de profeet aanvaardt het niet: het is Gods woord, dat hij bracht, aan God de eer daarvoor; Hem het offer; een offer gelijk Abraham bracht, niet zooals Gideons stamgenooten elken morgen op hun baälsaltaar brengen.

„Offer voortaan zóó,” dat is het tweede en laatste woord van den profeet, van den Engel des Heeren en hij komt weg uit zijn oogen.

*) Zoo sluit ook de Heiland het boek en geeft dit aan den dienaar weder, als hij in de synagoge te Nazareth Jezaja 61 voorleest, zoodra hij komt aan de woorden: „en den dag der wrake onzes Gods;” dezen zin leest hij niet voor.

**) Is het een anachronisme als vroegere schriftuitleggers beweren, dat de Engel des Heeren een oud-testamentische verschijning van Jezus, den Messias was? In ieder geval heeft die bewering meer zin dan deze: „men vindt het kruis niet in 't oude testament” welke schrijver dezes nog voor eenige dagen hoorde.

Maar dit woord is een doodvonnis voor Gideon. Tegen de vijanden te moeten strijden, dat was een boodschap, die een geschenk waard was; maar breken met de afgodische gebruiken van zijn volk, tegen zijn geheele omgeving optreden, dat sterven jaagt hem schrik aan. Maar hij sterft, hij bouwt een altaar en men laat hem begaan.

„De Heer is vrede,” zegt hij bemoedigd.

Maar in de stilte van den nacht verstaat hij op nieuw de stem Gods die zegt: dit is niet genoeg! niet voor uzelf alleen! Gij moet ook het altaar van Baäl omwerpen en op die plaats den Heer een altaar bouwen en een tweeden var offeren. En ook dien dood aanvaardt hij en wordt daardoor de redder van zijn volk.

Indien de profeet de Engel des Heeren is, dan kan hij gerust verdwijnen als de hoorder deze twee dingen verstaan heeft: *wie* de overwinning geeft en *wien* de eer moet gebracht worden. De rest leert God in de stilte van den nacht.*)

DE MAN GODS, DIE ZIJN NAAM VERZWIJGT, DE ENGEL
DES HEEREN.

(RICHT XIII).

Op nieuw is Israël in nood. De Filistijnen heerschen over hen en zij zijn op het punt hun volksbestaan daaronder te verliezen en hun roeping „tot zegen te zijn” voor goed te missen. Slechts één middel is er tot redding; terugkeer tot de zeden, tot het offer van Abraham. (Om de ontaarding der zeden te beoordeelen, vergelijk men slechts het huwelijk van Izaäk met Rebekka en het bruiloftsfeest van Simson.) Hoe zal Israël daartoe geraken? Israël was uit Egypte verlost door dat de Goden der Egyptenaren geoordeeld werden.

Van den Filistijnschen geest zouden zij evenzeer alleen vrijkomen door te leeren, dat Jehova sterker was en dit niet als een afgetrokken geloofsartikel, maar als een feit in dien zin, dat een

---

*) De mededeeling van geleerde Schriftuitleggers dat bij *de oude Hebreën* het denkbeeld heerschte, dat ieder die den Engel des Heeren of den Heer zag, zou sterven, is vrij omoozel. Of men dan tegenwoordig wel den Heer of zijn Engel kan zien zonder te sterven!

Nazireër bleek gezonder, sterker, wijzer en dapperder te zijn dan de Filistijnen.

Eene vrouw die geen kinderen had moest zich onthouden van wijn en onreinheid; niet van heidensche gebruiken, maar van God die het leven geeft een zoon verwachten.

Die boodschap brengt de man Gods en gelijk Gideon vindt de vrouw die boodschapper „zeer vreeselijk.”

Een vreeselijke boodschap is het als wij slechts ons volk kunnen van nut zijn door alleen te gaan staan tegenover hunne inzichten, en hunne gebruiken, maar erger nog als dan de vrucht van dat alleen staan zich eerst in veel later jaren zal openbaren als verlossing... neen, slechts als een begin van verlossing.

Zulk een boodschap krijgt niet de vurige jongeling, maar de stille moeder in Israël en zij verheugt zich in hope, al is de boodschap ook vreeselijk.

Manoach, haar man, is met de boodschap niet tevreden, hij wil meer weten; „wat zal het jongske doen?” „Hoe moeten wij hem voor zijn taak opvoeden?” Zoo vraagt hij den man, als deze op zijn gebed weer verschijnt. Op al die vragen heeft de Engel des Heeren geen antwoord; zijn boodschap heeft hij gebracht: „De vrouw moet zich maar onthouden.”

„Ik heilig mijzelfven,” zegt de Heiland, „voor hen, dat ook zij geheiligd worden.” Ik heb Uwen naam bekend gemaakt, opdat de wereld bekenne dat Gij hen hebt liefgehad, *gelijk (met dezelfde liefde waarmede)* Gij mij hebt liefgehad. Dat zijn de twee eenige regelen voor de opvoeding. Die er meer van wil weten moet boeken over opvoedkunde, maar niet den Bijbel lezen. De Engel des Heeren weet niet beter in te lichten.

Manoach biedt een maaltijd aan om den man Gods te eeren; daarvan wil deze echter niet weten. Aan God de eer: de gave moet een offer worden zooals Abraham bracht.

„Uw naam dan? opdat wij U een geschenk zenden als Uw woord komt.” Mijn naam is een geheim (wonderlijk)! Geen eer! geen geschenk! (De naam van Hem wiens boodschap hij bracht is *wonderlijk*, de andere beteekenis van 't woord,) en even als bij Gideon, komt ook deze man Gods uit hun gezicht, gaat op in de vlam van het offer en verschijnt niet meer aan Manoach evenals Filippus later door den kamerling niet meer gezien werd.

Een Engel des Heeren was het, want zijn boodschap was: *sterven voor het volk*, dat was de conclusie van Manoach.

Zich onthouden was vreeselijk, maar een ander offer brengen, dat was sterven.

Doch de Zoon die zal geboren worden is het toekomstig licht in die duisternis, het toekomstig leven in dien dood. *)

HANNA.

Simsons moeder gaf den stoot aan het begin van Israëls verlossing. Ondanks de ontaarding van Israël en zijn priesters bleef er een geslacht van Jehovadienaars, later profetenzonen genoemd, **) die zich onbesmet hielden van heidensche gebruiken, maar offerden gelijk de Engel des Heeren dit had geleerd. Uit dit geslacht was Hanna. Ook zij, de onvruchtbare, hield zich ver van den zinnelijken wijndienst, maar beloofde een gelofte aan den Heer; wanneer zij een zoon kreeg, zou zij hem den Heer heiligen. Uit haar lied blijkt wel dat de begeerte niet ontstond uit zucht naar persoonlijke voldoening, maar uit begeerte door een zoon tot zegen van haar volk te zijn, als de vrouw van Manoach vroeger.

Hanna heeft een nacht doorgebracht en nu die voorbij is en het eerste licht van den dag verschijnt daar ze haar zoon, de zichtbare vervulling van haar bede, in den tempel brengt, zingt zij een lied. Het is het oude lied, het lied van Mirjam, het lied van Debora.

Die met den Heere twisten, zullen verpletterd worden. Hij zal in den Hemel over hen donderen, de Heer zal de einden der aarde

---

*) Een leeraar of onderwijzer, die niet wil opgaan in de vlam van het offer, dat hij anderen heeft leeren brengen — die niet zijn naam verzwijgt — die niet weigert terug te komen om een present in ontvangst te nemen als zijn woorden vervuld werden, verspilt zijn kracht evenals Simson, die nadat hij de Filistijnen verslagen had ze nog eens noodeloos natelde en op hoopen schikte. Hij werd moede tot stervens toe. Gelukkig dat hij ontdekte dat het ezelskinnebakken, het wapen waarmede hij de overwinning behaalde, tegelijk het water bevatte om hem in 't leven te behouden.

**) De profetenscholen, die door Samuel zouden gesticht zijn, kwamen voort uit den saprijken duim van bijbelverklaarders. Men verbeelde zich eens dat Jesaja (zie Jez. 20 vs. 2 en 3) een school van „naaktloopers” gesticht had!! Een profeet kan 'toverigens wel alleen af. Samuel houwt Agag zelf in stukken in Sauls bijzijn. De kerk van later tijd liet haar vonnissen door den wereldschen rechter uitvoeren. Bij gebrek aan profeten deugde 't vonnis niet en was er voor de uitvoering geen kracht.

richten en zal zijn koning sterkte geven en de kroon zijns gezalfden doen verhoogen.

SAMUEL.

Wie ijvert naar de gave der profetie moet bedenken dat het eene *gave* is.

Hanna wist geen anderen weg om Samuel den Heer te wijden, dan den tempel en toch was er geen gevaarlijker plaats voor den jongen. Maar God, die profeten verwekt, neemt de zorg voor Samuel op zich. Een man Gods komt Eli spreken van oordeel, van duisternis en bekeering, en is Eli door dat woord niet wakker geschud, het is niet ter aarde gevallen.

Als Samuel op zijn leger dat woord overdenkt, terwijl het gejoel der dronken vrouwen hem wakker houdt, wordt hem zijn roeping bewust. Eli is zijn meester, die moet het hem zeggen, wie gelijk heeft, de man Gods of zijn zonen. Maar Eli ligt op zijn bed en zijn oogen begonnen donker te worden; hij kan niet meer opstaan. „Ik heb U niet geroepen,” zoo spreekt hij, „ik kan U daarop geen antwoord geven; God heeft U geroepen. Ga, leg U neder en zeg: „Spreek Heer, *want* uw knecht hoort.”

Hoe aandoenlijk die woorden! De Heer had gesproken, maar Eli had niet gehoord, en zijne zonen hadden niet gehoord, als deze jongeling nu maar hoort! En Eli buigt het hoofd onder het Woord uit den mond van den jongeling: „Is de ondergang van zijn huis niet te keeren... de Heer doe wat goed is in zijne oogen,” antwoordt hij. Duisternis komt, maar zelfs voor Eli is in die duisternis licht. Te Silo verschijnt de Heer wel niet aan hem, niet aan zijn zonen, maar toch aan den jongeling *die hoort*. De lamp is nog niet uitgebluscht. Nadat Israël erkent dat Samuel tot profeet bevestigd is, komt de duisternis: een slag voor Israël zoo verpletterend dat de herinnering er aan nog in Jeremia's tijd schrik kan aanjagen.

Twintig jaren duurt die nacht, gedurende welke Samuel zijn stille werkzaamheid voortzet en daarna eerst was Israël er toe gebracht zich op zijn woord te vereenigen, de baäls en astaroths weg te werpen en zich te bekeeren. Geen poging om het heiligdom te herstellen of de Ark weer in eere te brengen wordt door hem aangewend. Niets uitwendigs, alleen boete.

Nu Israël zich vereenigt verzamelen zich de vijanden weer om

hen te bestrijden. Samuel brengt een offer, zooals de aartsvaders dit brachten op het voorbeeld van Abels offer, dat God aanzag en daar wordt Hanna's lofzang vervuld: Die met den Heer twisten worden verpletterd. Hij dondert over hen... De nacht is geweken; de morgen kwam. De Filistijnen worden langzamerhand verdrongen en Samuel richt Israël. Hij weet om de verschillende plaatsen waar hij offerhande gaat doen een maatschappelijke orde in het leven te roepen, die zelfs bewaard bleef toen hij later zijn uitwendig aanzien verloren had. De rechtspraak, de staatkunde, de sociale kwestie, de godsdienst, ziedaar het terrein van Samuels werkzaamheid. Men kan echter met evenveel recht beweren, dat hij zich alleen met den godsdienst, den dienst van Jehova inliet, want daar ligt geen levensterrein buiten. Tegenwoordig wordt de godsdienst zóó van het leven gescheiden gedacht, dat men beweert, dat er menschen zijn die geen godsdienst hebben en toch leven.

Doch hij wordt oud en zoo min als zijne zonen hebben de Israëlieten zijn leven begrepen.

Zonder uitwendigen luister, zien zij de verborgen kracht niet. Geef ons een koning, *zooals alle volken hebben*, zoo vragen zij. Samuel heeft hen tot God gebracht zonder bemiddeling van priesters, hun recht en orde leeren in acht nemen zonder dwang, en zal nu dat leven vergeefs zijn! „Het is genoeg, neem nu Heere mijne ziel!” welk profeet is niet gedrongen geworden tot die bede.

„Mijne genade is u genoeg,” is het eenig antwoord dat God in die duisternis voor zijne kinderen heeft. Voortwerken, ondanks de duisternis! dat moest Mozes, dat moest later Elia, dat moest ook Paulus, want wat was de Engel des Satans, *) die hem met vuisten sloeg anders dan de steeds toenemende verharding van zijn volk. Hij trotseerde slagen en steeniging om de roeping van zijn volk: verlichting der Heidenen, in zijn persoon te vervullen. Hij wees zijn volk op de vruchten van zijn arbeid en bracht zeven, die geloovig geworden waren, uit verschillende streken als eerstelingen op zijn laatste Pinksterreize naar Jerusalem, als typen van de zeven volken, die hadden moeten uitgeroeid worden toen 't volk in Kanaän kwam. Hij wilde zóó zijn zegepraal, de zegepraal van zijn volk maken; maar het volk wilde noch zijn werk noch de vrucht daarvan aanvaarden. Hij werd overgeleverd en zelfs uit de gemeente te Jerusalem wordt geen enkele poging gewaagd Hem te bevrijden.

---

*) Tegenstelling van den Engel des Heeren.

Dat is hier het loon des profeten.

Maar: mijn genade zegt de Heer, is u genoeg; mijn genade, ook over degenen die *niet u*, maar mij verwerpen. Ik zal u geven een eiland Milete als voorsmaak van de toekomstige eeuw, en een eigen gehuurde woning in Rome, waar gij het woord vrijmoediglijk spreken kunt ongehinderd. al bewaakt u ook een krijgs-knecht.

Zulk een eigen woning behield Samuel te Rama en daar bleef de kracht van Jehova zichtbaar.

Maar zou uitwendige heerlijkheid niet met de inwendige gepaard kunnen gaan? Saul, de jongeling, is klein in eigen oog, hij zal met het volk achter den Heer blijven, dan is Samuels werk bestendigd. Weer vertoont Samuel jeugdige veerkracht. Doch opnieuw volgt teleurstelling. Inplaats op Samuel te wachten brengt Saul zelf een grootsch offer, niet om schuld te belijden, maar om zich de overwinning te verzekeren. „Nu zal uw rijk niet bestaan, de Heer heeft zich naar een ander omgezien.” De profeteet moet die boodschap brengen. „De leiding van Israels geestelijke belangen kunnen u niet worden toevertrouwd.” Toch is er nog ééne hope. De stoffelijke belangen dan? Saul is toch dapper!

„Ga, sla Amalek, maar neem niets van den roof; wees een zegen door uw dapperheid, verdelg geweld, maar word geen sterker geweldenaar.” Maar ook die opdracht wordt niet uitgevoerd. Saul wordt voor goed verworpen tot diepe smart van Samuel, die leed over hem draagt tot den dag zijns doods. David, de nieuwe hoop van Samuels leven, wordt vervolgd en is zelfs in Samuels omgeving niet veilig. Was Samuel zelf mogelijk in gevaar toen Saul in persoon David te Rama kwam zoeken? Maar nu vertoont zich de heerlijkheid van Samuels leven in de vrucht van zijn arbeid. Saul is een geweldenaar geworden, heeft een hof met vele handlangers, hij is koning en draagt het koningskleed. Maar naarmate hij in het rechtsgebied van Samuel, Rama, waar men naar Samuels stem blijft luisteren doordringt, wordt zijn lichtbewogen gemoed aangedaan door de orde, de welvaart en het gezag dat daar heerscht. Hij legt zijn koninklijk kleed af, buigt zich voor Samuel in 't stof en erkent de heerlijkheid van Jehova: *hij profeteert*. Dat is de zegepraal van Samuels leven. Samuel stierf en gansch Israël bedreef rouw over hem.

NATHAN.

Het koninkrijk was bevestigd. Israël genoot rust en welvaart,

nu moest ook een gevestigde eeredienst in een tempel de plaats innemen van de tent, die in de woestijn meê rondgevoerd werd. Zoo peinst David en Nathan begrijpt het niet anders.

Maar in den nacht doet de Heer Nathan zien, dat de tabernakel in beeld uitdrukte, dat God onder Israël woonde en met hen toog. Zoo zou een tempel de zichtbare uitdrukking moeten zijn van het feit, dat Israël een vaste plaats had en bevestigd was in het land. En hieraan ontbrak nog iets. Saul was koning geweest, maar niet erfelijk. (I Sam. XIII, 13.) Met zijn dood was 't koningschap ondergegaan en 't volk was verstrooid. Het was nu na langen strijd weer vergaderd onder David, maar aan de bevestiging ontbrak nog iets. Het koningschap moest *erfelijk* verklaard worden *naar de wet der menschen* (2 Sam VII, 19); dan eerst was aan Israël een vaste toekomst gewaarborgd, in tegenstelling van de heidensche rijken, waar de tronen gewoonlijk de prooi waren voor overweldigers. Als dit geschied was en het zegel was er op gedrukt door de troonsbestijging van Davids zoon, dan zou men den Heer een Huis kunnen bouwen, als beeld van de vastheid van dat koningshuis en dat koninkrijk, die tot in eeuwigheid zouden zijn. Eerst de zaak, dan het beeld; want de zaak blijft, maar het beeld gaat voorbij. En Nathan had zeker het vermogen, die erfelijkverklaring „naar de wet der menschen” te weeg te brengen; want als hij David dat gezicht verkondigd heeft, vermeldt deze dit in zijn dankgebed.

David breidt zijn heerschappij naar buiten nog uit. Zijn macht en aanzien zijn gelijk aan die van de grootste vorsten van het oosten. Is het te verwonderen, dat hij die macht eenmaal misbruikt voor zijn eigen lusten. Hij begeert een vrouw, laat haar man sneuvelen en neemt haar. Was dat zoo iets vreemds in een vorst als hij? Het bleef zeker een geheim, maar al is het uitgelekt, meer dan een schouderophalen zal die daad des monarchs wel niet veroorzaakt hebben. Anders bij Nathan. Op de meest snijdende manier waagt hij het den koning te herinneren, dat de zedewet van Gods volk, ook voor den koning geldt en de koning aanvaardt het vonnis, dat hij meende tegen een onderdaan uit te spreken.

Hoe de dingen zijn, dat moord, moord; echtbreuk, echtbreuk is; hoe eenvoudig! En toch moet een profeet zelfs bij David komen, eer hij ziet, dat hij gezondigd heeft.

Nog eenmaal geeft Nathan het bewijs dat hij waakt over de dynastie, die eeuwig zou zijn, omdat die gegrondvest was op het *wezen* van den waren koning. David immers was in zijn geschiedenis *geopenbaard* als de koning. Onafhankelijk van den wil of den

wensch van eenig mensch was hij de eenige geweest, die aanspraak had op dien rang, nadat Sauls huis onderging.

Adonia, broeder van Absalom, zoon eener heidensche prinses, zal zich tot koning laten uitroepen. Een profeet is geen dromer; niets ontgaat zijn scherp blik en het onheil dat hij ziet aankomen, weet hij te verhoeden, als de machtigen maar naar zijn raad luis-teren.

Salomo, de zoon eener Israëlietische vrouw, die in zijn jeugd reeds groote verwachtingen opwekte, die moet op den troon zitten. Zoo heeft David het vroeger beschikt, zoo moet het zijn. Met een gereed plan komt Nathan voor David en eenige uren later zit Salomo op den troon en is de *Israëlietische* dynastie gevestigd.

Onderrichten, bestraffen en helpen, dat is het drievoudig werk van Nathan geweest. Dat heeft zijn leven van beteekenis gemaakt voor zijn volk; de wijze waarop hij het deed, brengt ons het beeld van een wijs, trouw en wakker vriend.

GAD, Davids ziener.

2 Sam. XXIV. (2 Chr. XXIX vs. 25.)

Dat Gad Davids ziener is, beteekent zeker wel niet, dat er een baantje aan Davids hof was, met den titel van ziener, of dat David Gads salaris uitbetaalde; beide gedachten zijn onbestaanbaar met het wezen van een profeet. Het kan alleen zijn, dat Gad het wezen der dingen zag, gelijk David die zag, of zocht te zien. Nu zou het bevreemding kunnen wekken, dat niet Nathan, die immers nog lang daarna zoo ijverig voor 't Davidshuis optrad, Davids ziener was.

De korte aanwijzing is echter weer de sleutel tot verklaring van de geschiedenis en doet ons in Gad een Israëliet kennen, die even als David, ver boven zijn tijd uitstak, omdat hij op des Heeren woord lette.

Om de geestelijke overeenstemming tusschen David en Gad te erkennen hebben wij maar de laatste woorden van David in het vorig hoofdstuk, 2 Sam. XXIII, neergeschreven te bedenken: De Rots Israëls heeft tot mij gesproken: daar zal een Heerscher zijn *over de menschen*, (dus niet alleen over Israël), een rechtvaardige in de vreeze Gods.

Ook het eind van Ps. 72 stemt hiermede in: de wensch dat de zegeningen van den Davidszoon, de heerlijkheid Gods *de gansche aarde* zal vervullen. Daarmede hebben de gebeden van David dan

een einde, dat zijn zijn laatste woorden. Meer kan hij ook niet wenschen. De meeste menschen sterven, vóór hun wenschen die uitgebreidheid verkregen hebben. Maar niet altijd was de wijze, waarop die wensch vervuld zou worden, aan David even helder.

Hij had vele Heidenen onderworpen en zij brachten hem geschenken, maar zou dat zoo blijven? Zou het niet noodig zijn maatregelen te nemen om dien toestand te bestendigen voor zijn opvolger. De weg daartoe lag voor de hand: het volk krijgsplichtig maken, zoodat er altijd een leger voorhanden was, om elken opstand te onderdrukken. Maar dit was de lijn van Ezau, niet die van Jakob.

Joab, die door de helden altijd vrijwillig gevolgd was, voert dien maatregel met tegenzin en zeer onvolkomen uit, en geeft de som der getelden te kennen. Doch er volgt een pest, die de gevonden cijfers tot leugen maakt en nu schrikt David. O Heer! roept hij, neem toch de misdaad uws knechts weg, want ik heb zottelijk gedaan. En de Heer nam de misdaad weg en zond den profeet Gad, onder wiens leiding uit deze zonde, uit dezen nood, *na bekeering*, weder licht volgde voor alle eeuwen. „Zeg zelf” zoo spreekt Gad, „welke plaag zoudt gij kiezen om uw dwaasheid te straffen? God straft het vertrouwen op een leger met drieërlei vloek:

vermindering van *aantal* door sterfte, zooals thans;

vermindering van *kracht* door honger;

vermindering van *aanzien* door nederlaag.

Een van die 3 plagen volgt zeker ieder die Ezaus kracht zoekt (Obadja).

In de hand des Heeren vallen is het beste, zegt David. Het is Zijn barmhartigheid, dat hij een kortstondige pest zond om mijn dwaasheid te straffen, inplaats van hongersnood, die bij 't gebruik van mijn leger onvermijdelijk was, of nederlaag, die stellig kon verwacht worden, als de heidenen zich eens verbonden.

Maar de pest blijft woeden. David en de oudsten bedekken zich met zakken. De pest is tot Jerusalem genaderd. Daar woont op den heuvel Moria, Arauna, de overwonnen koning der Jebusieten; de omtrek van diens woning is reeds aangetast en zijn zonen nemen angstig de vlucht naar den dorschvloer. „Ik heb,” zegt David, „gezonderd, maar wat hebben deze schapen gedaan.” De overwonnen koning ziet hem naderen en buigt zich voor hem ter aarde. Neen, dit schaap althans stond niet tegen zijn herder op. Daar moet de pest gestuit worden.

„Bouw op dien dorschvloer, den dorschvloer van den overwonnen heiden, een altaar, opdat de pest zijn huis niet rake,” zegt Gad,

en David voegt erbij: Hier zal het huis Gods des Heeren zijn; niet met een leger, maar met een offer zullen de heidenen onderworpen worden.

Een huis Gods, een plaats waar het offer gebracht wordt voor de redding der heidenen, dat is de oorsprong van den eersten tempel.

Zoo deden David en Gad zijn ziener naar het woord des Heeren.

AHIA.

Welk een leed voor de Jehovadienaars toen Salomo den afgodendienst in Israël een officiële plaats gaf en daarmee ook voor geweld en verdrukking niet terug deinsde.

Dat Jerobeam den last van Jozefs huis mogelijk te zwaar vond, dat hij voor verdrukten optrad, — zou een profeet, zou Ahia dat misduid hebben?

Maar welk een geheimen weg Jerobeam ook opgaat met het nieuwe kleed, het koningskleed, dat hij als saamzweerder tegen Salomo heeft aangetrokken, de profeet weet hem wel te verrassen. God doet de profeten zien, maar zij houden de oogen wijd open. Zij *ijveren* naar de *gave*. Ahia treft hem in 't veld alleen en scheurt hem 't kleed van 't lijf. Neen, dat niet! Jerobeam, zoo min als Adonia, zal onopgemerkt door den profeet zijn hand naar het koningschap uitstrekken!

Maar Jerobeam behoudt in de worsteling 10 stukken. Och! neem die maar, zegt moedeloos de profeet, zoo moet het zijn. Zij hebben mij verlaten, zegt de God Israëls, scheuring moet er komen. Maar, saamzweerder! wacht u; zoolang Salomo leeft, zal niemand dan hij dit kleed dragen en daarna..... één stam zeker, mijn stam Juda, die zal Davids huis trouw blijven om den wil van Jerusaleem.

En neemt gij het voor verdrukten op, welnu! zoo gij dan later koning wordt, wandel dan als David, dan zal ook uw huis bestendig zijn.

Heeft de profeet een hart voor het stamhuis, een leeuwenhart om dit te verdedigen, en daarvoor te waken, zijn volk, ook de 10 stammen, die hij in de toekomst reeds gescheiden ziet, kan hij niet loslaten. Voor die toekomst spreekt hij reeds nu een waar-schuwend woord. Helaas! dit woord was te vergeefs.

Jerobeam heeft een bestraffing maar ook een bemoedigend woord gehoord. In zijn radeloosheid over de krankheid van zijn zoon wil

hij nogmaals een bestraffing afwachten om daarna een bemoediging te ontvangen. Wel heeft hij des profeten woord in den wind geslagen, maar zijn kranke zoon is immers Jehovadienaar; als iemand voor dien zoon zijn voorbede komt vragen, zal Ahia wel te vermurwen zijn.

Zijne moeder zal gaan, maar vermoed als een vreemde; Jerobeams vrouw zou den profeet bitter stemmen. IJdele voorzorg! God licht zijne dienaren in, al staan hun oogen stijf van ouderdom. Geen bemoediging voor een herder van Gods volk, indien deze verleider wordt. Een vloek, de steeds herhaalde vloek over allen die Israël van Jehova aftronen.

Omdat in uw zoon wat goeds gevonden is, zal hij in een graf komen; dat is het eenig licht dat Ahia in die duisternis ziet. Heeft Ahia niets gezien dan oordeel? Heeft hij altijd te Silo, het verwoeste heiligdom, vertoefd, geen wonder dan, dat zijn oogen stijfstonen in zijn ouderdom. Moedige, maar sombere Ahia!

TWEE PROFETEN IN ÉÉN GRAF.

De waarschuwing van Ahia heeft niet geholpen. De tien stammen zijn door Jerobeam afgeleid van den waren Jehovadienst en dat nog wel met den vromen schijn een vroegeren eeredienst, door Aäron ingesteld, te volgen.

Berusten nu de Jehovadienaars in de scheuring en geven zij de tien stammen op? Verre van daar. Zij hebben de eenheid van hun volk lief en die eenheid is voor hen alleen denkbaar, onder 't eeuwig koningschap van Davids huis, rond Sion, de woning Gods.

Toch treedt Semaja op Gods bevel tusschenbeide als Rehabeam zijn broederen wil gaan bevechten. Niet door wapenen, maar door eenheid van geest, door den Jehovadienst, zullen de stammen vereenigd worden. Wat een profeet ziet, zoekt hij teweeg te brengen; dat kan hij niet laten, daarvoor heeft hij altijd zijn leven veil; waartoe zou hem zijn leven ook anders dienen? Is het mogelijk op aandrang van Ahia dat een man Gods uit Juda zich naar Bethel spoedt, den eeredienst, den koninklijken offeraar en zijn handlangers vloekt en de eindoverwinning van Davids huis aankondigt.

Welk een heerlijke heldenfiguur. Wat zou de openbare uiting der boosheid nog thans in bedwang gehouden worden, als al 't volk Gods profeten waren. Of is het soms een roekeloze, die zich druk maakt om een droombeeld, dat eerst later verwezenlijking wacht, en die daarvoor als een dweeper zijn leven wegsmit. Neen, hij

heeft al de gevaren overrekend. De Heer heeft hem gezonden en op dien gevaarvollen tocht een weg tot ontkoming doen zien: In allerijl zijn boodschap brengen, niet vertoeven, een anderen weg volgen bij zijn terugkomst om zijn vervolgers te ontgaan.

Maar hij heeft nog een wapen. De moed van den profeet zit in het *gezag van het woord*, dat hij brengt. De profeet brengt geen woord, waarin slechts hijzelf en zijn partij gelooft; dan stak het gezag van zijn woord in den profeet, of zijn partij. Neen hij brengt een woord, *dat ieder die het hoort gelooft*, anders zou immers niemand zoo wreed of zoo laf zijn, een profeet te doodden. „Het is zoo, het *kan* niet anders *zijn* dan gelijk de profeet zegt,” die gedachte doet steenen opvatten en brandstapels oprichten. (Stefanus) Met zulk een woord gewapend stoort de held het plechtig offer. Het „heden is deze Schrift in uwe ooren vervuld,” dat ieder profeet na zijn woorden laat hooren, volgt ook nu. De gesneuvelde vijanden, de verdronken paarden kan ook hij toonen: zie, het altaar scheurt, de asch wordt uitgestort, de hand verdort, slechts de bede van den profeet redt den koning. Dat alles geschiedt door het woord van den profeet — als een betoovering?

Dan zou het weinig gebaat en niets gezegd hebben. Was het niet veeleer de indruk van zijn woord, die scheuring maakte tusschen de offeraars, en waren dezen het niet, die dat altaar deden splijten en de asch afschudden, — die 'skonings hand verlamden, zoolang hij zijn wraak aan den profeet wilde koelen? De profeet was toch tegen stamgenooten, niet tegen steenen en asch komen prediken en zou dat woord wel op steenen, maar niet op Gods volk invloed gehad hebben? Of was het alleen later op het woord van Amos, die dezelfde boodschap bracht te Bethel, dat het gansche land be-roerd werd?

De profeet wil geen geschenk, geen spijze. De Heer had hem voorzichtigheid geboden en hij spoedt henen.

Doch het bericht van zijn moed en zijn verrichting bereikt een oud profeet, die in Bethel wonend, zeker als Lot met zijn rechtvaardige ziel leed droeg over den Kalverdienst, maar den moed gemist had, er tegen op te treden. Hij wordt nu gedrongen zich ook als een Jehovahprofeet te doen kennen. Met geruststellende woorden brengt hij den vermoelden held terug, maar reeds aan den maaltijd verneemt hij, dat het gevaar niet denkbeeldig was; dat een profeet den last des Heeren moet uitvoeren, *naar het gezicht*, dat de Heer hem gaf.

Hij geeft den profeet uit Juda zijn ezel, om zoo nog het gevaar te ontkomen, maar de leeuw is reeds op weg om hem op te

wachten. Het is alleen op het leven van den held gemunt. Het was geen sluipmoord, neen, openbare wraak; de leeuw, die hem gedood had, bleef bij het lichaam staan en nu ontwaakt de moed van den profeet te Bethel. Ondanks den leeuw (wie die ook mag geweest zijn) die den held gedood heeft, neemt hij het lijk op en legt dat in zijn eigen graf.

In dat graf, zoo gelast hij zijn zonen, moet ook hij rusten; de vloek des profeten over de afgodendienaars, de schending hunner graven, zal komen, maar hij — hij was geen kalverdienaar; wel had hij gezwegen, toen hij spreken moest, maar hij was toch eindelijk voor Jehova uitgekomen en hij had toch zijn leven gewaagd om dezen held een graf te bezorgen; ook zijn gebeente zou rusten in vrede.

En dat graf der twee profeten bleef een getuigenis in Bethel tot vele jaren daarna het oordeel door den Davidszoon werd uitgevoerd; een getuigenis van heldedaden en zwakheid, van ongehoorzaamheid en geloof.

AZARIA, zoon van Oded.

Hij sprak een woord van bemoediging *na een glansrijke overwinning*, ja, hij gaat den overwinnaars daarmede te gemoet! Zonderlinge lieden, die profeten. Maar was het toch wel zoo erg dwaas? Volgt niet altijd na een groote inspanning en een groot succes afmatting, een rusten op lauweren, een toegeven aan het genot, dat succes kan verschaffen. En was Israëls kracht niet alleen in bekeering, in waken tegen het gevaar heidenen te worden?

Koning Aza vindt de bemoediging niet dwaas en de aanmaning tot bekeering niet overbodig. Er volgt een hervorming, koning en volk treden in een verbond met den Heer; zij zweren trouw en gansch Juda is verblijd. En die blijdschap des ganschen volks is het uitwerksel van een zonderlinge daad eens profeten.

Ieder, die als uitzondering in zijn kring het wezen der dingen erkent, is zonderling, maar is toch tevens de kracht van dien kring.

JEHU, de zoon van Hananja.

De vloek over Jerobeam, uitgesproken door Ahia, blijft op de koningen der tien stammen rusten; er is geen bekeering, alleen

toenemende nadering tot het heidendom. Jehu zegt koning Baëza den vloek aan, zonder er eenige troost bij te voegen. Was hier dan nu een stug, onbarmhartig profeet, die zich verblijdt in het oordeel? stellig niet; zijn waakzame blik volgt de geschiedenis van zijn volk, dat hij wil redden en gaat zoowel over Juda, als over Israël. Maar hij ziet in Baëza niets dan duisternis; straks zal hij Josafat met een bedreiging tegemoet gaan, als deze het lot van Juda verbonden had met dat van Israël en dan tempert hij zijn scherpte door te erkennen, dat vele goede dingen bij Josafat gevonden werden.

ELIA.

Een mensch van gelijke bewegingen als wij, die wonderen deed en wiens heerlijkheid zich voor den blik der Apostelen vertoonde in het licht van Christus heerlijkheid, van het kruis. Die beide vingerwijzingen zijn noodig om ons het beeld te brengen van den grootsten kruisdrager des ouden verbonds, die door misverstand van wat de Schrift *heerlijkheid* noemt, maar al te dikwijls beschreven wordt als een machtig toovenaar.

Israël dwaalt hoe langer hoe verder af van de tradities der aartsvaders en zoo wordt de weg gebaad tot geweld in alle kringen; want alleen Jehova ontfermt zich over het geringe, over het arme, over het verachte. Semer, (volgens 't geslachtsregister een leviet,) verkoopt zijn erfdeel aan koning Omri voor een hofstad.*)

Achab knoopt, gelijk Salomo met Tyrus gedaan had, betrekkingen aan met Sidon. Maar geen lied als Ps. 45 werd door de Jehovadienaars gedicht bij de intrede van Isebel.

Israël is op 't punt van ondergaan. Het onderscheid tusschen Jehova en Baäl is Israël niet meer duidelijk. Daar zit onder de inwoners van Gilead een man, uitgerust met bijzondere geestkracht; een man, die lijden wil voor zijn volk.

Hoe zal het zinnelijke volk ooit weer het onderscheid leeren tusschen wezenlijken godsdienst en een schijneeredienst, anders dan door te leeren, dat men in elke levensbehoefte en niet alleen bij het plechtig offer, met Jehova te maken heeft. De rots**) in de woestijn, die moest Israël in gedachtenis gebracht worden.

---

*) Ook Barnabas een leviet uit Cyprus verkoopt zijn erfdeel, maar 't was om de armen der gemeente te voorzien.

**) Zie de psalmen.

Daar staat hij in zijn eenvoudig gewaad voor den koning en kondigt hem in Jehova's naam aan, dat er geen regen zou zijn dan op zijn woord. Nadat hij gevoelde dat het zijn roeping was, (en wiens roeping is dit niet?) zijn volk voor verval te behoeden, heeft hij gebeden en nu gaat hij zijn lijdensweg te gemoet. Hij moet zich verschuilen, moet zich voeden met hetgeen uit den bek van roofdieren valt, maar 't is brood en vleesch voor hem; later met het onderste uit de meelpot en het overblijfsel in de oliekruik eener weduwe, maar het zijn koeken voor hem. Een wonder, niet dat raven brood brengen, of de restjes in het huis der weduwe niet ontbreken, die wonderen waren er ten allen tijde, maar dat Elia *dat kruis opneemt*; even als de Heer het *een teeken* en *een wonder* noemt Jes. XX vs. 3. dat zijn knecht Jesaja 3 jaar naakt en barvoets liep.

Zoo verborg de Heer Elia, terwijl men hem natuurlijk aan de hoven der naburige koningen zocht.

Tot het verrichten van zulke wonderen roept God de profeten; dan komt op hun gebed het leven in den zoon der weduwe, vuur van den hemel, maar ook regen; dan roept het volk: Jehova is God, nog voor de regen verschijnt. Maar dan éérs^t een altaar opgericht, niet voor *eigen huis*, geen tien steenen, maar twaalf, voor het gansche huis Israëls en een gebed op den tijd van het avondoffer *als de gemeente bidt*.

En dan volgt een triumftocht waarbij Elia vooruit gaat en de koning volgt en het gansche volk in Elia zijn profeet erkent.

Azaria de zoon van Oded ontmoette hem op dien tocht niet, wel een bedreiging van Isebel, die spoedig zulk een waarschijnlijkheid kreeg, dat Elia moest vluchten. Jehova dienen eischt bekeering, dat heeft het volk van Elia verstaan, en daarom stemmen zij met Isebel in, dat Elia weg moet, even als de gemeente van Jerusalem lijdelijk toeziet, dat Paulus van de baan wordt geschoven. Wordt niet heden nog deze schrift in onze ooren vervuld?

Moedeloos geeft Elia zijn werk op; die hem bemoedigt en voedt, kan niemand anders dan de Engel des Heeren zijn, want God had *Zijn* werk aan Elia toevertrouwd.

Even als Mozes krijgt hij onderricht omtrent Gods gang in de eenzaamheid van het gebergte en daar verstaat hij, dat *Israël* nog bestaat; *zeven duizend, alle de kinderen Israëls* (1 Kon XX, vs. 15) (de overigen tellen eenvoudig niet meê) hebben hun knie nog niet voor den Baal gebogen.

Elia gaat terug om ze te verzamelen. Het eerst treft hij Eliza aan, die op den akker aan een werk bezig is, 't welk bewijst dat hij

onder de aanzienlijke landbouwers behoort. Elia beproeft hem, door een kleinen dienst van hem te begeeren. Zal Eliza den vogel-vrijverklaarde dien dienst durven bewijzen?

Wat is in Elia's afwezigheid veel veranderd! Niet alleen dien mantel even dragen, neen zijn leven lang slaaf van den Godsman zijn en die roeping met een groot dorpsfeest voor al zijn bedienden vieren, dat wil en dat durft Eliza en daarmee laat hij zijn bezitting in de steek voor een werk, dat hem in later jaren nog alleen doet kennen als de slaaf van Eliza, de man, die water op zijn handen goot 2 Kon. III, 11.

Een rijke, die vrijwillig slaaf wordt en het sterven voor zijn volk van zijn meester leert, dat is de opvolger van Elia en voor een slag met dien nagedragen mantel wijkt zelfs de rivier.

Voortaan verdwijnt Elia's werkzaamheid, als die van Johannes den dooper bij de komst van den Heer.

Nog eenmaal waarschuwt hem de Engel des Heeren, dat Israël in gevaar is. Koning Ahazia krijgt een ongeluk en zendt een offer aan den God van Ekron, Baälzebub, den vliegengod, den meest gevreesde der Kanaänietische goden, dien de Joden daarom later met verbastering van zijn naam *Beëlzebub*, drekgod, den opperste der duivelen noemden. Met een machtwoord zendt hij de boden terug om 's konings dood aan te zeggen.

Om dien hoon te wreeken zendt Ahazia een hoofdman met 50 man om den profeet te vangen. Dat hij 50 man zendt bewijst wel, dat hij zelf dien tocht niet gemakkelijk vond. Hetzelfde vuur van den hemel, dat het volk tot slachten van de baälpriesters bewoog, doodde ook nu de eerste 50, zoowel als een tweede afdeeling, daarna afgezonden.

Noch een derde maal zendt hij, maar nu een hoofdman met zijn 50, die zich een knecht van Elia noemt. Wat zal de stervende koning zich in de handen gewreven hebben over dien loozen inval. Zullen ook zij omkomen, of zullen zij, die zich knechten van Elia noemen, dus Jehovadienaars, hun gehoorzaamheid aan hun koning opzeggen of aan hun beroep verraad plegen. Neen, geen van beiden; zij vormen een lijfwacht en onder hun bescherming komt Elia aan het hof, zegt den koning zijne boodschap mondeling en wordt tot aan zijn hemelvaart door die 50 beschermd. 2 Kon. II vs. 7 en 16.

En toen zijn hemelvaart. Toen Christus aan zijn drie discipelen verheerlijkt verscheen, zagen zij in denzelfden glans Mozes en Elia, maar deze verdwenen en toen de wolk weg was en de angst was voorbijgegaan, zonder welke niemand de Heerlijkheid des Heeren kan zien, stond Jezus alleen voor hen.

Als Jezus sprak over zijn uitgang te Jeruzalem, dan was daar Mozes, die voor zijn volk had willen sterven — maar die was door God begraven; dan was daar Elia, die ook voor zijn volk had willen sterven, maar wiens heengaan een hemelvaart was geweest. Ook Jezus zou voor zijn volk sterven, maar bespot, bespogen, gevloekt door dat volk. Dat is de heerlijkheid van den zoon Gods. Maar zou die hemelvaart dan zoo'n gemakkelijke tocht geweest zijn? Met een onweer op te varen! het beeld is niet zoo uitlokkend.

Allerwege komen angstige waarschuwingen tot Eliza; zelfs Elia raadt Eliza aan, hem op dien bangen weg alleen te laten gaan. Maar Eliza wil zijn's meesters geest ten minste ten deele bezitten; hij wil ook iets zijn, gelijk de wagen Israëls en zijne ruiteren. „Als ge mij zult zien heenvaren,” als gij den moed hebt tot het laatst mij te volgen, dan zal uw bede geschieden, dan *is* die geschied, want die het waagt den profeet des vuurs te volgen, tot de vurige wagen scheiding maakt tusschen hen, die heeft liefde en moed en dat is de wagen Israëls en zijne ruiteren.

ELIZA.

Gewis een andere persoonlijkheid dan Elia, doch zeker niet bij hem achterstaande in bereidwilligheid, den dood te aanvaarden voor zijn volk. Was Elia de voorlooper van Johannes den Dooper, Eliza, die in het werk van Elia trad, was het schaduwbeeld van Jezus zelf. Dat men Jezus „den grooten profeet” noemde, toen hij te Nain, een half uur van het vroegere Sunem, een jongeling opwekte, doet zien dat de gelijkenis met Eliza, den grooten profeet, het volk zelf trof.

Elia stond boven het volk. Eliza stond, als Jezus „midden onder hen, wien zij niet kenden.” Geen levensterrein, waar men hem niet aantreft. Moeten de arme Jehovadienaars zich behelpen met een onvruchtbare streek, met te bekrompen woonplaats, Eliza is daar om te troosten en te helpen. Een ijzer brengt hij uit den snelvlietenden Jordaan te voorschijn, het water reinigt hij, zijn gerstebrooden deelt hij met de hongerigen, het lijk van het kind zijner gastvrouw verwarmt hij met zijn eigen lichaamswarmte, zou dan diens ziel niet wederkeeren? Hij heeft de kracht van Jehova ontdekt, die kracht is de aanvaarding van het kruis. Och waren al het volk Gods profeten er was geen leed meer dan dat, 't geen de gemeente vrijwillig op zich nam; een Dorkas zou zich zelfs

zonder morren uit haar ruste terug laten roepen, als er nog weduwen van rokken moesten voorzien worden.

De kracht der profeten *het kruis*, en niet verblindende toovermacht, wilde de gemeente dat verstaan en dan ijveren naar het profeteeren!

Dat Eliza de spottende kinderen van de Godsverachters vloekt, dat de inwoners van Bethel een later onheil door beren aangericht, als gevolg van dien vloek aanvaardden.... zeer natuurlijk. Maar dat men daarbij den profet teekent als toeschouwer, is afschuwelijk. Neen waren er beren op dat oogeblik verschenen, zij zouden zelfs Bethels spottende jeugd niet bereikt hebben, dan over Eliza's lichaam. Eliza's zorg gaat over alles. Hij volgt het leger der drie koningen, die onvoorbereid een oorlogstocht aanvaardden en 't volk in de woestijn laten verdwalen en door zijn wijsheid brengt hij redding in 't radeloze leger, door het dorstige volk eerst aan den arbeid te zetten en het water te doen verschijnen voor ieders tent. Heeft een Israëlitische, uit haar land weggeroofd en als slavin den machtigen Naaman toegekend, *) door een fijnbedachte wraak haar melaatschen heer hoop op genezing gegeven, opdat hij, als zij, die nieuwe levenshoop in rook zou zien opgaan, dan scheurt de koning zijn kleed, verbaasd over den monsterachtigen leugen. **) Eliza echter weet er gebruik van te maken in het belang van zijn land. Als die geweldenaar Naäman in de Jordaan genezing vindt dan zal hij voortaan het land ontzien en niet meer berooven. En Eliza bereikt zijn doel. Naäman vraagt zelfs als gunst een paar zakken aarde uit Israëls land om er te huis een altaar van te maken.

Zoo werd ook de slavin gered, die bij Naäman's terugkeer, zoo hij teleurgesteld ware, zeker aan de wreedste marteling ware ter prooi geweest. Een belooning wil Eliza echter niet.

Is Benhadad, Israëls vijand ziek, en zal Hazaël zich door list van den troon meester maken, hij gaat naar Damaskus en poogt nog in tijds, zelfs door tranen, dien onmenschen voor vorstenmoord en de daaropvolgende gruwelen te waarschuwen, schoou hij weet dat

---

*) Denk aan de „liefjes” uit Debora's lofzang.

**) Immers de Heer zegt, er waren in dien tijd *vele* melaatschen in Israël en *geen hunner* werd genezen dan Naäman de Syriër. De slavin loog dus eenvoudig en dat is licht verklaarbaar op bovenstaande wijze; *moeilijk* echter dat zij een nooit geschied wonder als een gewone zaak zou voorstellen. Van zulk een geloof heeft de schrift geen voorbeeld.

Hazaël Israëls geeseloede zou zijn. Syrische benden, die hem komen vangen, brengt hij op listige wijze binnen Samaria, doch bereidt hun een maaltijd en zendt hen vrij henen, zoodat zij niet wederkeeren en voor zijn jongen, die hem door zijn angst hindert, vraagt hij een visioen dat dezen gerust stelt.

Zelfs op zijn sterfbed verlaat hem zijn kracht niet.

De trage, moedeloze koning Joas komt klagend aan zijn bed. „Open het venster, neem een boog en span dien,” zegt hij. De koning spant dien, maar slap en loom; vol vuur legt nu de zieke zijn handen op des konings handen.

„Zoo!” zegt hij, met een forschen ruk; „zoo moet er geschoten worden om de Syriërs den baas te blijven!”

„Sla eens met die pijlen!” En de trage koning slaat driemaal en laat zijn handen weer slap hangen. „Wat denkt gij dat het zoo gaat?” zegt de stervende held; „gij zult nu de Syriërs maar driemaal slaan.”

Ook hij sterft zonder Israëls verlossing te zien. De handen van hem aan wien die verlossing was toevertrouwd waren slap.

Wagen Israëls en zijne ruiteren! twee deelen van Elia's geest hebben op hem gerust, hij heeft zijn wensch verkregen.

En nog lang daarna, toen zijn gebeente reeds verdroogd was, bleef Eliza de schrik der Syriërs en als er benden in 't land vielen wierp men den man, dien men begraven wilde, maar in 't graf van Eliza en dit was genoeg om hem weer in een held te veranderen die meê hielp de benden te verdrijven.

Een profeet, die profeet, de man Gods, MICHA, de zoon van Jimla, die niets goeds profeteert over Achab maar kwaad.

I Kon. XX en XXIII.

Uit het verhaal kan men opmaken, dat de benamingen op één persoon doelen; want de handelingen doen sterk aan éézelfde persoonlijkheid denken.

Een bedrijvige heldenfiguur, een heethoofd, zou men zeggen, maar die toch al de kenmerken van een profeet van Jehova bezit: een wakker oog, een heldenziel, een krachtig woord dat invloed heeft en een soms overdreven zucht om te lijden.

Door de werkzaamheid van Elia en Eliza zijn de Jehovadienaars in Israël vereenigd en als Achab in 't nauw zit, omdat Benhadad met een groot leger zijn stad omsingelt, komt de profeet tot Achab

en zegt: „ziet ge die groote menigte? die zal Jehova in uw hand geven.” „Door wie?” Wel, door de Jehovadienaars, de 7000, dat is immers geheel Israël; die hebben hun leven veil. „Wie zal den strijd beginnen?” „Wel, gij.”

Twee honderd twee en twintig vastberaden helden vertoonen zich en door een dwaas, overmoedig bevel van Benhadad wordt door hun optreden de nederlaag der Syriërs beslist. Een tweede maal trekt Benhadad op. Nogmaals belooft de man Gods de hulp der Jehovadienaars, en dus overwinning, en die is zoo volkomen, dat zelfs Benhadad zich gevangen moet geven. En nu verspeelt de dwaze Achab de vrucht van de zelfopoffering dier dappere mannen. Hij laat Benhadad met een afspraak zonder waarborg ontsnappen.

Wie kan zich niet de woede van dien profeet voorstellen. Zoo velen zijn gesneuveld, zoo velen gewond van zijne dappere vrienden en dat alles te vergeefs! hoe zal hij den ellendigen koning op de scherpste wijze zijn vloek doen voelen?

Daar ginds komt hij reeds aan. Snel is zijn plan opgevat: „Sla mij toch!” zoo spreekt hij den eersten den besten, dien hij ontmoet aan. „Waarom zou ik u slaan?” zoo antwoordt hem de bedaarde, vreedzame voorbijganger. „Lafaard, een leeuw verscheure u!” roept hij en hij snelt op een ander toe: „sla mij, wond mij! vlug!” En deze, minder zacht van aard, slaat en wondt den razende. In haast vermomd staat hij nu aan den weg den koning af te wachten, die zegepralend daar langs komt rijden.

„O koning help mij toch,” roept hij op een klagenden toon. „Ik ben in den strijd geweest en heb een gevangene moeten bewaken, op straffe van mijn leven en toen ik zoo hier en daar wat beuzelde, is hij ontvlucht.”

Met ongeduld en weerzin heeft Achab dat verhaal van lafheid aangehoord en kort zegt hij: „Gij hebt uw eigen vonnis uitgesproken.” Nu werpt hij zijn vermomming af. Wat zullen zijn cogen geglinsterd hebben van wraak en toorn bij het woord: „uw ziel zal in de plaats van Benhadads ziel zijn;” maar ook zijn stem getrild hebben van hevige zielesmart, als hij er „en uw volk in de plaats van zijn volk” moet bijvoegen.

Welk een aantrekkelijke figuur, die dolle ijveraar voor Jehova.

Wist hij dan niet, dat die vloek hem gevangenisstraf zou baren! Nog eenmaal zal Achab tegen Syrië optrekken. De Jehovadienaars onthouden zich natuurlijk, de man die hen opriep is in de gevangenis; de lust is hun vergaan; zij hebben vergeefs hun bloed gestort. Maar Achab heeft hen niet noodig, hij heeft Josafats hulp.

De opgewonden toon der hofprofeten bevreemdt Josafat. „Is hier niet een profeet des Heeren?” zoo vraagt hij. „Ja, Micha, maar die spreekt altijd kwaad over mij.” Leugenachtige Achab! had de profeet hem niet de vorige overwinningen verschaft? Micha wordt geroepen. Hoe zal in de eenzaamheid de zorg voor zijn volk en de haat jegens deszelfs verleider en verderver in zijn hart gewoeld hebben.

Geen wonder, dat alles opbruist, als hij weer te voorschijn komt.

De bode, die hem haalt, geeft hem een goeden raad: „Al de profeten zijn het eens, zij zijn allen vriendelijk en stemmen met den koning in; doe nu ook zoo; wees nu ook toch eens vriendelijk, dan is het met uw gevangenschap uit.” Welk een walgelijke bezorgdheid voor den vrede en voor het lot van een Micha, alsof die zijn woord en zijn toon zou wijzigen om zijn leed te ontgaan, of onrust te voorkomen. „Dwaze hoveling! het woord dat ik breng is niet het mijne; ik spreek wat ik den Heer hoor spreken.”

Zulke kleinzielige hovelingen hangen nog heden ten dage aan de hielen van elken profeet. Wees toch voorzichtig! zorg toch dat het woord des Heeren niemand zeer doet! Waarom maakt gij u zoo gehaat? Als ge de dingen zegt, zooals ieder vroom mensch ze zegt, dan ontgaat ge verkettering. Weet gij dan niet, lafaards! dat het woord Gods rotsen te morsel slaat. Zoo het woord in uw mond niemand, ja niet ieder, niet allereerst uzelf, zeer doet, dan is het geen woord des Heeren, dat als het tweesnijdend zwaard van Ehud, (Richt III, 20) doorgaat, tot de verdeling der ziel en des mergs. Wanneer uw woord niemand zeer doet, doet gij beter het binnen te houden; het is een ijdel woord.

„Komt tot mij allen die vermoeid en belast zijt!” is dat niet het meest snijdende woord, immer in de wereld gesproken? komen tot iemand, die niets heeft om het hoofd op neder te leggen; tot iemand, die rusteloos, dan den vos Herodes, dan het volk, dat hem koning wil maken moet ontwijken; tot iemand, die eindigt aan een kruis! Grooter moeite, groter last kennen wij niet. Het lijkt een bespotting, moeite ontgaan door die op te nemen en toch is het een woord van den Heiland en onze eenige redding. Wee hun die het door een stichtelijke omwinding van zijn scherpte zoeken te ontoeden.

Micha komt en vol bitteren spot stemt hij met de gansche hofklike in. Ga! gij zult overwinnen.

Wat? zegt Achab, hoeveel eeden durft gij daarop te doen, immers uw vrienden onthouden zich. O, wilt gij de waarheid weten? welnu Ik heb Israël op de bergen verstrooid gezien als schapen zonder herder en toen zei de Heer: Laat ze nu maar vredig naar

huis gaan, de verstrooiing is uit, ze zijn gelukkig hun herder kwijt.

„Hoort ge wel Josafat!” zei Achab, „niets dan kwaad!”

„Och luister nog even,” valt Micha weer in; „zelfs God op zijn troon wist niet hoe hij Achab zou bereiken. Hij vroeg zijn geesten links en rechts en niemand wist een middel om Achab te overreden naar Ramoth in Gilead te trekken, om daar te vallen, dat we van hem verlost worden, want Achab heeft zijn oor gesloten voor de waarheid.

Toen kwam er een geest, die beweerde het te kunnen. Waarmede? zei de Heer; Ik zal een leugengeest zijn in den mond van al zijn profeten. En de Heer zei: U zal het gelukken, want Achab gelooft alleen leugens; alleen wat hij weet dat leugen is.”

Dat is al te erg; die Zedekia had wel gelijk, Micha op 't kinnebakken te slaan. Dat is niet de Geest des Heeren, dat is zelfs profaan: God voor te stellen als geen raad te weten zonder leugengeesten. Nu kan zelfs een Josafat niet meer voor Micha in de bres springen. Iemand die zulke taal uitslaat moet brood der bedruktheid eten, dat vindt Josafat ook, tot Achab volgens het woord der meer kalme, vredelievende profeten als overwinnaar terugkomt. „En het volk,” dat Micha tot getuige oproept, „stond en zag het aan” dat hij weer naar de gevangenis gesleept werd. Wel had hij vroeger hun een overwinning bereid; „zij steenigen hem ook niet om eenig goed werk, dat hij gedaan heeft, maar daarom dat hij God zijn vader noemt.” Die niets zeggende, dwaze bokkesprongen van een Zedekia kunnen er met den Geest Gods nog door, maar zulk een visioen! hoe komt hij er aan? dat heeft Zedekia wel terecht gevraagd.

Scherp dat woord, overmoedig die inkleeding; maar toch hoe innig waar. Wie kan dit gezicht lezen, zonder te erkennen; *ook ik geloofde nimmer een leugen, zonder te weten dat het een leugen was.*

Na zulk een woord, dat toch ook tevens een waarschuwing bevatte, was de nederlaag en de dood van Achab wel zeker.

De verzwaarde gevangenschap van Micha zal wel niet lang geduurd hebben. De officieële profeet Zedekia zal zich ondanks het vluchten van de eene kamer in de andere, wel niet hebben kunnen redden uit de handen van het woedende volk, na de vreeselijke nederlaag, die volgde.

NOG ZESTIEN PROFETEN.

Onder de profeten, die volgen, zijn er verscheidene, welke een antwoord geven op de vraag: hoe wordt men profeet? Hebben zij ons dat duidelijk verklaard, dan wordt het ook helder, welk verschil er is tusschen hen en hunne voorgangers.

Een profeet speurt den gang van Jehova na, in *de gebeurtenissen* van zijn tijd en wel in verband met *de instellingen*, waardoor Jehova de gedachtenis aan zijn Naam bewaart. Tot hiertoe hadden zij allen den dag des Heeren aangekondigd, die wel nood medebracht, ook voor de „zevenduizend”, maar zij hadden toch de bevestiging van die zevenduizend in het land verwacht, als het geweld zou zijn gefnuikt en de heidenen waren overwonnen, als het ware offer algemeen gebracht werd.

Men verwachtte dat de Heerlijkheid Gods zich zou openbaren in de voltooiing van den Israëlietischen staat, in de uiterlijke heerlijkheid van Israël.

Het wordt nu den profeten echter duidelijk, dat de dag des Heeren den Israëlietischen staat niet zal kunnen sparen, dat alleen een overblijfsel zal kunnen behouden worden.

Bij Jesaja en Micha blijft er nog plaats voor de veronderstelling, dat dit overblijfsel in het land zal blijven wonen.

Nadat Jeremia bij koning Josia's dood de hervormingen weer heeft te niet zien gaan, wordt het hem duidelijk, dat dit overblijfsel ook uit het land gevoerd zal worden en blijft er alleen de hoop over op terugkeer uit ballingschap, na reiniging door druk. Maar naarmate de toekomstige heerlijkheid voor het oog terug wijkt, wordt de opvatting daarvan meer geestelijk, meer helder, meer algemeen.

Vandaar dat van de volgende profeten meer woorden dan daden vermeld zijn. Die echter zou meenen, dat aan die woorden geen persoonlijke daden ten grondslag lagen, dat het theoretische predikatiën zijn, zal nooit iets van de profetiën voor zijn leven verstaan.

Profeteeren is het gebruiken van alle geestelijke gaven. Geestelijke gaven baten den bezitter, zoo deze niet profeteeren wil, zoo min als zijn omgeving.

Daarom wekt Paulus door zijn vermaning op tot het *gebruik* van geestelijke gaven.

Geestelijke gaven nu laten zich allen terug brengen tot „dorst.” Indien iemand *dorst*, zegt de Heer, stroomen des levenden waters zullen uit zijn buik vlieten, hij zal een tempel zijn als die van

Ezechiël, waaruit een stroom voort kwam, die een paradijs te voorschijn riep.

Dien dorst wekt God op; — God doet de vraag rijzen in het gemoed des profeten, om daarop het antwoord te kunnen geven. Dit deelt Zacharia ons mede in een zinrijk gezicht.

„Zoekt,” zegt God, „en gij zult vinden.” Het eerste is niet een voorwaarde, maar een gebod, het tweede een belofte (Ps. 27).

„Zoek” zeide God tot Job, hoe het komt, „dat de door God verlorene gemeente nog lijden moet.”

Geen ander dan een lijdende Job kon het antwoord vinden, dat dit lijden de heerlijkheid Gods tegenover den Satan moet doen uitkomen.

JESAJA.

In het jaar dat koning Uzzia gestorven is (Jes. VI) wordt de tempeldienst nog altijd ongestoord verricht.

Die beide feiten hebben niets vreemds. Ieder loopt voorbij den tempel, ziet de wierookwalmen den voorhof vervullen en de beelden der Serafs aan den wand daartusschen nu en dan te voorschijn komen. Wat zou dat? Dat die tempeldienst doorgaat behoort zoo; men moet immers den godsdienst waarnemen; de priesters zijn er voor aangesteld; en dat die melaatsche Uzzia stierf, welnu! gelukkig voor dien man, dat hij uit zijn lijden is. Die natuurlijke, zeer gewone zaken worden echter den profeet Jesaja tot een visioen. Gebeurtenissen en instellingen wekken vragen bij hem op en God antwoordt hem.

Wat was er gebeurd? De koning uit het Davidshuis, dat eeuwig op den troon zou zitten, vergrijpt zich aan de instellingen van Jehova. Ware zijn toeleg, eenige jaren geleden, gelukt, dan zou de offerdienst nu geheel anders zijn. De priesters zouden, als onder Saul vroeger (1 Sam XIV, 18, 19), de speelbal der vorsten zijn geworden en ieder symbool zou zijn beteekenis verloren hebben. Maar daarvoor heeft de Heer gezorgd. De koning is melaatsch van zijn troon gestooten en in zijn sterfjaar zit Jehova nog op een zeer hoogen troon; de rook vult, als de zoom van zijn kleed, den tempel en de luisterende Jesaja kan de Serafijnen, die nog altijd zinrijk als symbolen der gansche aarde op den wand te zien zijn, elkander nog hooren toeroepen: Heilig, Heilig, Heilig is de Heer der Heirscharen; de gansche aarde, niet Jerusalem alleen, is van zijne heerlijkheid vol. Maar is het volk, is Jesaja dan minder melaatsch

dan die uitgestooten koning? Is er bij hen een dieper indruk van de eeuwige beteekenis dier symbolen en de geestelijke verplichtingen welke hun aanwezigheid oplegt?

Wat baat dan de troon van Jehova te midden van een onrein volk? Waartoe anders, zoo antwoordt het visioen den vrager, dan om reiniging, om schuldvergeving te prediken. Er komt beweging in het visioen. Een Seraf vliegt tot hem met een gloeiende kool in de hand, roert zijn mond daarmee aan en brengt hem het bewustzijn van reiniging en verzoening.

Wie zal nu het volk die reiniging en verzoening anders prediken dan hij? Welk een heerlijke roeping! Ja, heerlijk, maar niet gemakkelijker dan die van Mozes, van Elia. De duisternis ingaan, sterven als hij den Heer gezien heeft, even als al zijn voorgangers. Het volk, dat hij die prediking moet brengen, ziet al die dingen, maar bemerkt ze niet, hoort sedert eeuwen die prediking, maar verneemt ze niet.

Reiniging en verzoening begeeren ze niet, want zij willen zich niet bekeeren en zijn prediking zal moeten zijn als die van al zijn voorgangers: de Heer komt! verwoesting! verderf! doch niet over alles; een tiende deel zal behouden blijven. Die prediking neemt zijn geheele leven en al zijn gedachten in. Zijn volk zocht hij wakker te schudden door de namen, die hij zijn kinderen doet dragen, door drie jaren lang naakt en barrevoets te loopen. Toen namelijk koning en volk naar Egypte om hulp uitzagen tegen Assyrie, wilde hij hun inprenten dat Egypte te zwak was tegenover Assyrie en niet in staat hulp te verleen en dat de Egyptenaars zelf geschandvlekt, naakt en barrevoets door Assyrie zouden weggevoerd worden. In dien toestand zond men de vertegenwoordigers van volken naar huis, als men geringschatting wilde uitdrukken (zie Kr. XIX, 4). In dien toestand loopt hij rond. Waarlijk geen aangename, geen gemakkelijke, zelfs geen eervolle wijze om het volk iets aan het verstand te brengen; en dat hield hij drie jaren vol.

Het kruis! ook voor Jesaja; al behoorde hij tot de aanzienlijken, geen andere weg. Dit noemt de Heer een *teeken* en een *wonder* Jes. XX, 3.

Of het thans nog in de gemeente zoo genoemd zou worden, staat te bezien; want ook nog heden is men als Israël weleer omtrent het wezen van wonderen altijd in tegenspraak met Gods woord. Als Israël een teeken vraagt, dan geeft de Heiland geen ander teeken dan dat van Jona, *die drie dagen en drie nachten in den buik van den visch* was; dit was een teeken, dat stemt men wel

toe: zoo zal de zoon des menschen *drie dagen* en *drie nachten in den schoot der aarde zijn* *); dit is dus ook een teeken.

Nu vindt men *dat* zoo natuurlijk mogelijk, maar de opstanding van Christus een wonder, terwijl in de gansche schrift de opstanding zoo niet genoemd wordt; integendeel als de meest natuurlijke zaak wordt voorgesteld. Petrus tenminste zegt het nog al vrij sterk, Hand. II, 24 dat het niet mogelijk was dat Jezus van den dood zou gehouden worden.

De dood van Christus: een wonder; zijn opstanding: een natuurlijke zaak, dat zijn de uitspraken van Christus zelf en van zijn Apostelen.

Een heidensche opvatting van het wonder heeft ons echter anders leeren inzien. En zoo is helaas voor velen het Oude Testament een waardeloos boek van tooververhalen — zonder kruis — geworden inplaats van een licht op ons pad.

Jesaja is een raadsman van Hiskia en deze volgt hem trouwer dan Achab Micha deed. Zoo zag Jesaja menige uitredding als gevolg van zijn woord; maar de wolk wijkt niet van de tent Gods, zoomin in Jesaja's als in Mozes' tijd.

Eenmaal zelfs schijnt al zijn werk plotseling in duigen te storten. Hiskia is krank, zal sterven. De profeet, die hem geneeskundige hulp geeft, moet het hem zelf aanzeggen.

De *schaduw*, die op Achas zonnewijzer de uren aangeeft, gaat vooruit. De vroegere hovelingen van den afgodischen Achas grijpen weer moed.

Hiskia had geen zoon; zij zouden hun invloed weer herkrijgen, de sterrendienst zou weer ingevoerd worden, als de ziekte doodelijk verliep. Hadden zij mogelijk reeds den tempel gesloten, of voor den sterrendienst ingericht? Tenminste toen de wond, die den dood zou veroorzaken, doorgebroken en de koning gered was, komt het hem nog zóó ongeloofelijk voor, dat hij den derden dag in den tempel zal gaan, dat hij een teeken vraagt. En welk teeken? Wel de schaduw wordt altijd breeder. de afgodendienst wint altijd veld en gaat niet van zelf terug. Kan de schaduw terug gaan op den zonnewijzer van Achas? Ongetwijfeld zegt Jesaja. De zon is er en blijft over Israël schijnen, de zon is het werk van Jehova; de zonnewijzer en de voorwerpen die de schaduw er op werpen zijn voortbrengselen van menschen.

Het is den Heer licht die schaduw terug te doen gaan; daarvoor

---

*) Bengel rekent die 3 dagen en 3 nachten zeer zinrijk van af Judas' onderhandeling en betaling op Woensdag.

behoeft de zon niet uit zijn stand te wijken. Wat de schaduw te weeg brengt, moet terug en dat zal de Heer 10 graden terug brengen, gij zult in 't huis des Heeren gaan.

En zoo kreeg Hiskia ook door Jesaja op zijn gebed de verzekering, dat zijn werk een werk Gods geweest was en dat hem het leven gegund werd om dit voort te zetten.

MICHA, de Morastiet.

„Jehova is heilig, het volk is onrein; het oordeel komt, doch er is ontkoming”; dit was de prediking van Jesaja in Jerusalem onder de grooten. Te gelijker tijd treedt Micha met dezelfde prediking op te midden van de landlieden.

De Heer komt uit den tempel zijner Heiligheid, om de afgoden te verstoren met vuur en verwoesting! Micha beschrijft wat hij ziet niet als een visioen, maar in zijn waarschuwing voegt hij een paar zinrijke toespelingen om de aandacht te vestigen op een vroegere catastrofe in Israël, die voor hem het beeld is van het te komen oordeel en van de wijze waarop redding te wachten is.

Deze toespelingen geven den sleutel tot het verstaan van zijn beelden en de daarin vervatte waarschuwingen en beloften.

„Verkondigt het niet te Gath,” uit den lijkzang van David op Saul ontleend, wijst terug op den verpletterenden slag in Israël, toen het Saulshuis onderging en het volksbestaan verscheurd werd.

De tweede toespelings is mede uit die geschiedenis, Micha I, 15 „Adullam, de heerlijkheid van Israël.”

In Sauls tijd was de heerlijkheid van Israël in de spelonk van Adullam. Die bende, door Nabal en het hof weggelopen slaven genoemd, werd zeker niet alleen door den scherp blik der wijze en schoone Abigaïl voor „het bundelken der levenden” erkend, dat zou be waard blijven, als het oordeel over onrecht en geweld kwam.

Maar Abigaïl had, boven de anderen die haar schatting deelden, den moed, haar lot met dat der roovers te verbinden en alzoo de heerlijkheid van Adullam te verhoogen.

Het oordeel dat haar huis, dat Nabal trof, ging zooals zij verwachtte ook over Israël, en toen kon het kleine Bethlehem een heerscher opleveren, een herder, onder wien het volk eenheid, overwinning en rust herkreeg. Zoo was het toen, hoe was het nu?

De volken al te maal, de aarde en hare volheid staat tegenover Jehova. Op de bergen wordt een dienst gepleegd, die voor Micha

evenals de kalverdienst niets anders dan afgoderij was, omdat de heiligheid ontbrak. Over de bergen zou het gericht komen. Immers Saul was ook op 't gebergte Gilboa gevallen.

Samaria, op een berg, is het begin van Jakobs overtreding als vertegenwoordiger van de scheuring der stammen, en Jerusalem was het begin van Sions zonden; want in die stad, werden door koning, profeten en priesters al de gruwelen bedreven om welke de Heer komt met zijn oordeel. Dat oordeel nadert Jerusalem, staat voor de poort, al had Achas Israël en Syrië onschadelijk weten te maken, door Assyrië met geschenken te bewegen die rijken te onderwerpen, de groote roover Assyrië was daardoor des te naderbij gekomen. Micha wil naakt gaan en misbaar maken, om het volk te toonen in welken toestand zij weldra zullen weggedreven worden. Hartstochtelijke droefheid van een heldenziel, die alles beproeft om zijn gansche volk nog te redden, maar eindelijk ziende, dat het te vergeefs is, nog zijn naaste omgeving oproept tot stand houden. Want moet het koningshuis, het volksbestaan worden prijs gegeven, eindelijk zal toch uit Sion de wet weer uitgaan en vele heidenen zullen nog ten berge des Heeren opgaan. Want was vroeger Bethlehem niet te klein geweest, om een heerscher te leveren, ook thans niet. Het koningshuis te Jerusalem zal te schande worden, maar de landbewoners moeten saamrotten in benden en stand houden, dan zal er uit Bethlehem een herder komen, die zal staan in *de hoogheid des Heeren*, niet in de hoogheid van het geweld, en die zal Assur tegenhouden. Dan zal Israël een gelukkige staat uitmaken te midden van alle volken. Geen weelde, geen paarden, geen wagens, geen steden, geen vestingen, geen tooverij, geen beelden!

Indien er iets is dat ons voor Micha moet innemen, dan is het zeker wel dit, dat zijn ideaal *niets zinnelijks* bevat. Hij vraagt voor de toekomst alleen: geen geweld, geen afgoden, maar reinheid en moed om het geweld te fnuiken; onder den wijnstok en den vijgeboom zitten zonder verschrikking.

Het land, zooals het is, is goed. Die bergen, waarop de Heer zal treden, hebben geen schuld aan de verbastering van 't volk. Zij zijn tot dragers dier gruwelen *gemaakt*; zij zijn aan Jehova's zijde, straks zal hij die bergen doen optreden als getuigen tegen Israël in een rechtsgeding, dat de Heer met zijn volk heeft.

Ieder van die bergen had voor den Israëliet, die zijn geschiedenis kende, eene of andere gunst of uitredding van Jehova te vermelden.

Welk een diep gevoel als hij in Jehova's naam roept: Wat heb ik U gedaan, waarmede heb ik U vermoeid? betuig tegen mij!

Met beelden en vermaningen komt hij tot zijn volk, doch alles te vergeefs; er is voor hem geen troost, „geen druif te eten.” De godvreezende is vergaan uit het land. Zal hij het nu opgeven, en moedeloos zijn noodlot, het noodlot zijns volks te gemoet gaan? Neen, hij blijft uitzien naar den Heer. Hij zal des Heeren gram-schap dragen, want ook *hij heeft tegen Hem gezondigd* maar dan als alles zal ondergaan, zal ook Assur, de verderver, weggedaan worden en dan zal de Heer zich weder over Israël ontfermen, want Hij zal hunne ongerechtigheden dempen.

AMOS.

Hoe werd de geringe ossenherder, die zich onderhouden moest met de allergeeringste bezigheid, het verzamelen van wilde vijgen, tot een profeet, wiens woord het koninkrijk der tien stammen beroerde, en wiens boek nog heden door zijn helderheid, treffende beeldspraak en letterkundige schoonheid den bijbellezer boeit?

Hij heeft geijverd om te profeteeren. God toont ieder mensch wat recht is, zeide Micha en wie zal hem tegenspreken en beweren, dat wij wel eens *niet* weten wat recht is?

Amos zag ook achter zijn kudde wat recht was en hij sloot er zijn oogen niet voor. Doch evenals bij Gideon, als bij Jesaja, als bij ieder die God ziet, bracht dat een zware verplichting mede. Hij heeft plagen beleefd; honger en droogte, verwoesting door sprinkhanen en verwoesting door vuur, die beiden heeft de Heer op zijn gebed gestuit, maar waartoe die teekenen? of zijn de gebeurtenissen van het leven geen teekenen?

Sprinkhanen! — zou Israël minder schuldig zijn dan Egypte weleer?

Vuur! — zouden de steden der vlakke onreiner geweest zijn dan zijn volk?

Vergeef toch Heer! wie zou er in Jakob blijven staan, als de oordeelen komen.

Hij ziet rond terwijl hij achter de kudde loopt; hij ziet de toenemende macht der Assyriërs, hij ziet dat Jerobeams rijk het eerst in gevaar is en dat Israël in gerustheid leeft, vertrouwende op de hulp Gods, dien zij meenen te dienen met uitwendige plechtigheden, terwijl het land vervuld is met onrecht en geweld. Hij ziet den leeuw reeds gereed zijn sprong te nemen, hij hoort hem reeds brullen en weg snelt hij naar het middelpunt van dat rijk, schoon hij een inwoner van Juda is. Het is toch immers *ook* zijn volk.

Bij het altaar te Bethel doet hij den priester Amazia en de offeraars

opschrikken met de boodschap: Israëls heiligdommen zullen verwoest worden en Jerobeams huis zal door het zwaard vallen.

De groote opschudding, die dat woord maakt, was al weder een bewijs, dat God den mensch toont wat recht is en dat het woord van een profeet gezag heeft. Zelfs de priester weet geen raad. Er is zeker door dien man uit Juda een verbintenis op 't touw gezet, meent hij, en hij licht den koning daarvan in. En tot Amos zegt hij: Wat doet ge hier? Zie in Juda uw brood te verdienen met profeteeren; hier is een koninklijk heiligdom, vreemde profeten worden hier toch niet bezoldigd.

Wat loon! wat eer! Ik behoor niet tot een bezoldigd profetengild zooals gij, maar ik heb de stem des Heeren vernomen achter de kudde en die drijft mij? Hij zeide: „ga en profeteer” en gij zegt: „zwijg,” welnu hoor dan; omdat gij niet luisteren wilt en mijn woord smoren, daarom zal eerst uw huis en daarna uw volk vergaan.

Was dat nijd van Amos, of was het niet het meest natuurlijk gevolg van Amazia's gedrag.

Wanneer de man, die 't volk moet waarschuwen dit nalaat en anderen verhindert dit te doen, dan is het verderf niet af te wenden. Zoo gingen ook de Farizeën zelf niet in en verhinderden anderen.

Den leeuw, die zeker ook wel op Amos zal afgezonden zijn, als op den vroegeren profeet uit Juda, is Amos ontkomen en zijn prediking heeft hij kunnen opschrijven tot een waarschuwing en vertroosting voor ons. Want niet alleen bedreiging sprak hij tegen Bethel. Dan ware hij een profeet geweest als Bileam.

Neen, hij predikt bekeering en redding. De Heer zal het huis Jacobs niet ganschelijk verdelgen. De vervallen hut van David zal weder opgericht worden als van ouds, en waartoe? dan zal het Davidshuis bezitten het overblijfsel van Edom en alle heidenen die naar Jehova's naam genoemd worden.

De Heerlijkheid Gods *over de gansche aarde*, het einduitzicht van alle profeten. Was dat in strijd met de hartstochtelijke liefde voor hun volk, of was het niet veeleer het geheim van de liefde, die hen den dood deed aanvaarden? Amos en Micha zwijgen beiden geheel van een eeredienst. De beelden en hoogten weg! dan recht doen. Gehoorzaamheid beter dan offeranden.

HOSEA.

Insgelijks onder Jerobeams regeering ontving Hosea, één zijner onderdanen, den last als profeet onder zijn volk op te treden. Maar hij, een gansch ander man dan Amos, vernam de stem des Heeren op gansch andere wijze. Waren de gelijktijdige gebeurtenissen Amos tot gezichten geworden, Hosea verstaat de stem Gods tot zijn volk in zijn eigen lijdensgeschiedenis en dit verschil drukt een eigen stempel op ieders profetie. Zijn veroordeeling van de profeten (Hos. IV. 5) wijst aan dat hij alleen stond, evenals Amos. Hoe werd hij dan profeet? Hij zelf verhaalt het ons in een paar trekken, die in verband met de in zijn rol gebruikte beelden zich laten saamvoegen tot een roerende geschiedenis van huiselijk leed, gedragen met een eindeloos geduld, de vrucht van innige liefde.

Hij licht slechts even den sluier op van de ellende, waardoor zijn huis geschandvlekt werd, om ons te doen zien hoe hij profeet werd.

De Heer zeide tot Hosea; ga heen en neem u eene vrouw der hoererijen en kinderen der hoererijen — en hij ging en nam Gomer, de dochter van Diblaim en zij werd zwanger en baarde hem een zoon.

Meent men, dat die Gomer, de dochter van Diblaim, een slechte vrouw was, toen Hosea haar nam, dan vervalt de gansche beteekenis van de profetie. Gods liefde tot Israël onder het beeld van Hosea's liefde tot Gomer zou dan een vrij dubbelzinnigen indruk maken en een onzedelijke komedie zou het doek zijn, waarop de Heer zijn openbaring borduurde. Neen Hosea had Gomer lief en wellicht was zijn eerste zoon Jesreël een echte. Daarop volgt zijn dochter Lo Ruchama, die even als haar broeder een naam ontvangt, welke toont hoe diep des profeten gemoed met het lot van zijn volk vervuld werd.

In den naam Lo Ammi, d. i. Gij zijt mijn volk niet, hooren wij reeds een smartkreet; ziedaar stellig een kind der hoererij. Zijn Gomer was hem ontrouw. Zou hij haar verstooten en haar zoon verdrijven? Maar hij had haar lief, hoe kon hij haar opgeven, hoe kon hij haar verderven?

Is die trouw niet overdreven? Neen, zegt Hosea, *de Heer zeide tot mij*: neem die vrouw, die kinderen; mijn lot hoe zwaar ook, is mij door den Heer beschikt, opdat ik tot profeet zou worden

en zijn barmhartigheid en zijn liefde tot zijn volk in mijn eigen lot verstaan. Doch Gomer werd door die liefde niet van haar weg afgekeerd.

Haar schande is bedekt, haar kinderen zijn door Hosea aangenomen (Hos. I. 12) doch zij volgt hare boelen, zinkt hoe langer hoe dieper langs een weg, waarover de profeet een sluijer hangt, en eindelijk is de laagste soort van slavernij haar lot. Nog altijd heeft Hosea Gomer lief. En de Heer zeide wederom tot mij: ga heen en bemin eene vrouw, die bemind werd van haren vriend en overspel bedreef. Had Hosea dan zulk een dwaas begrip van liefde, dat hij op bevel iemand, die verachtelijk was kon lief hebben.

Neen (Hos. XIV. 5) omgekeerd, hij verstaat in den liefhebbenden drang van zijn gemoed Gods bevel; Hij volgt haar spoor, koopt haar vrij voor 15 sikkelen zilvers en $1\frac{1}{2}$ gomer gerst, brengt haar terug, bewaart haar in zijn huis met aandoenlijke teederheid voor verzoeking, spreekt naar haar hart, opdat zij hare vernedering niet meer gedachtig zij. Hoop, nog altijd de hoop der liefde. Heeft Hosea's roerend trouw gedrag nog eindelijk iets, dat zweemde naar de beurtzangen, als ten tijde harer jeugd, op de lippen der diep gezonken Gomer gebracht, toen hij zich na den bij de wet vastgestelden tijd (Ex. 20) op nieuw met haar verloofd had? Men zou het wel denken, als men al zijn beelden trouw volgt; doch zijn doel was niet om zijn trenrig lot te schetsen, maar ons het kloppen van Gods hart te doen verstaan, zooals hij het onder die leiding had geleerd.

Gomer het beeld van Israël. God had Israël lief; maar het volk had geen kennis om dit te erkennen. En had Amos van uit Juda in de tien stammen belang gesteld, ook Hosea kan Juda niet vergeten. Als Israël wil hoereeren, laat dan toch Juda niet schuldig worden. Voor de profeten is het Godsvolk, hoe gedeeld ook, één.

De oordeelen komen, zijn reeds daar! laat ons wederkeeren tot den Heer. Maar neen, Israël hoort niet. Geheele ondergang dus? neen, Ik zal hun afkeering genezen, ik zal ze vrijwillig lief hebben, want mijn toorn is van hen geweken. Zij zullen weerkeeren, Israël zal weer bloeien als de lelie en dan zal Efraim zeggen: wat heb ik meer met afgoden te doen.

Is Hosea niet een held als Amos, die zijn leven in de waagschaal stelt voor zijn volk, hij aanvaardt zijn lot en erkent daarin Gods liefde en kan nu eveneens optreden met een woord van gezag. Zei Amos God is uw Schepper, gij behoort hem te gehoorzamen; Hosea zei: De Heer heeft u eerst liefgehad, beantwoordt die liefde tot uw eigen heil.

JOËL.

Een sprinkhanenplaag is er geweest, kan dan een profeet nalaten te vragen: wat beteekent dat teeken? En waar zal hij het antwoord vinden anders dan in de geschiedenis. Joëls blik wordt gewend naar de Egyptische plaag en even als Micha, wijst hij ons op de door hem herkende geschiedenis heen door een toespeling (Joël I, 2).

Wat beteekende die plaag in Egypte? Oordeel over de goden van Egypte.

Wat volgde er op, verlichting? neen duisternis, dikke duisternis, die over Egypte bleef; maar die duisternis was de wolkkolom, die Israël uit Egypte leidde. Zoo hebben we weder in dat beeld den grondslag van Joëls rijke opbeurende profetie. Een man die ondanks al wat neerdrukt met onwrikbaar geloof blijft staren op de schuldvergeving, zijn laatste woord, en daarom door al de duisternis heen de nadering van het licht weet te schetsen in al de fazen van zijn verschijning. Vastheid, moed, geloof, dat is de doorgaande toon van zijn boek.

Beschrijft hij eerst bij de vermelding der plaag de sprinkhanen als krijgers, die plaag is de bedreiging van het oordeel dat volgen zal: de duisternis, de komst der Assyriërs, wier benden hij nu als sprinkhanen schildert. Weet Israël dat die duisternis komen zal, dan moeten zij zich bekeeren, een vasten uitroepen, dan moeten de priesters, 's Heeren dienaars, bidden, dan zal de Heer hooren en zijn volk troosten met de profetie van den ondergang van 't geweld, van dien van 't noorden, en met de verzekering van Sions herstel. En wanneer die hoop is opgewekt zal de Heer zijn Geest uitstorten en — dan zal Assyrië te niet gedaan worden? neen, dan zal het oordeel komen, de dag des Heeren, de verwoesting; maar dan zal die verwoesting niet schrik zijn, maar wonderteekenen in den hemel en op aarde; want dan zal ieder, die den naam des Heeren zal aanroepen, zalig worden. Vóór de bekeering is het oordeel schrik: vuur vóór en vlam achter het leger, zon en maan zwart, sterren van glans beroofd; maar na de bekeering, na de gewisheid der schuldvergeving, na de uitstorting van den Geest, als het werkelijk komt: wonderteekenen, bloed en vuur en rookpilaren. Want zie, de schrik is voor de vijanden van Jehova; de ontkoming voor de gereinigde Sionskinderen.

Wanneer ge dan deze dingen zult zien, zegt de Heer, heft uwe oogen omhoog, want dan is uwe verlossing nabij, en toen Petrus de krachten van het Pinksterfeest verklaren moest, wees hij op

Joël, om er bij te voegen: dat bloed, dat vuur komt spoedig als de Romeinen opdagen, maar bekeert u, dan zullen die nooden wonder-teekenen zijn. Zoo was het in Joëls tijd, in Petrus' tijd, zoo zal het ook in onzen tijd zijn. Er is nog geen ander uitzicht voor de gemeente dan de nacht, waarin haar verlossing komt, namelijk de verschijning des Heeren, de belofte des nieuwen verbonds.

Maar nog verder reikt Joëls blik. Nadat de Heer weer op Sion troont zal nog eenmaal de tegenstand ontwaken van hen, die zich geveinsdelyk onderwierpen. Ook die profetie leest Joël in het verleden en neemt Johannes in zijn Openbaring over. Ook Johannes ziet evenals Joël en Micha de openbaring achter zich en *hij keert zich om*, om te *zien* de stem die tot hem sprak, zooals al de profeten. Als wij Gods stem willen verstaan, moeten wij terug zien; achter ons, in onze geschiedenis klinkt die stem.

OBADJA.

De Edomieten, die lastige, kwaadwillige burens worden verdreven; hun huis wordt woest gelaten; gelukkige verademing voor Israël! — Zóó zien wij de dingen gewoonlijk, *als we geen profeten zijn*.

Zou Jakob, nadat hij aan Ezau's hals had geweend in de blijdschap van 't weerzien van een broeder, die hem niet meer van listig bedrog verdacht, zich verblijd hebben over Ezau's ondergang, als hem die verkondigd was?

En was in Obadja's tijd nog altijd Edom niet Israëls broeder? Ach, waarom had Edom zich dan niet broederlijker gedragen? Waarom hebben zij Israël niet bijgesprongen toen uitlanders Israëls heir gevangen voerden; waarom hebben zij zich toen verblijd over Israëls benauwdheid. Och, dat hadden zij niet moeten doen; de dag des Heeren is immers nabij over alle heidenen; nu zal Edom, Israëls broeder, het lot der heidenen deelen. Nu is het niet meer te keeren. En is er voor Israël na de gevangenschap hoop op terugkeer, zulk een hoop bestaat er voor Edom niet. De staat van Edom is op roef gebouwd. Hun woning was op kale rotsen, waar ze hun geroofde schatten in de steden hadden opgehoopt; als die aan de verwoesting waren bloot gegeven zou er later wel nooit de begeerte opkomen om daar een nieuwe woonplaats te vestigen. De grond van Edoms leven: roef, geweld, was niet eeuwig. Wanneer zij eenmaal in een andere vruchtbare streek zijn overgevoerd, kunnen zij nooit weer heimwee gevoelen naar hun rotsen, waar hun schatten uit weggevoerd zijn. Maar Israël,

dat in een vruchtbaar land woont, vloeiende van melk en honig, Israël, dat zich van arbeid voedt, zal altijd weer verlangen naar het land met zijn liefelijke herinneringen en als de Heer welbehagen aan hen heeft, zullen ze blijde terugkeeren.

Dat moet Jakob weten, opdat hij zich spiegele aan Edom en zich voor geweld wachte; dat moet Edom herinnerd worden, opdat het in zijn ondergang tot Jakob uitzie om verlossing, want ook voor Edom is die bereid, maar op Sion. Daar zullen Heilanden opkomen, om rechters te zijn over Ezau's gebergte en een toevlucht te zijn voor hen die 't geweld opgeven, want niet over de Edomieten, maar over het geweld gaat het oordeel; ook over Jakob, zoolang het den Edomietenaard heeft. Wanneer Jeremia de profetie van Obadja in zijn boek overneemt, dan wijst hij dit duidelijk aan door een kleine tusschenvoeging: „Laat uwe weezen achter: ik zal ze in het leven behouden; en laat uwe weduwen op mij betrouwen.” Het koninkrijk zal des Heeren zijn, als het geweld is weggedaan.

Een vloek over Edom, een scherpen vloek spreekt Obadja uit, dien hij reeds aanvankelijk heeft zien uitvoeren; hij wijt dien aan Edoms gebrek aan broederzin; zou hij, de profeet, dan niet geroerd zijn over het lot van Edom, zijn broeder, zou dan bij hem den broederzin gemist worden? Een profeet vloekt het geweld zijns broeders met bewogen stem en wijst de ontkoming op Sion aan. Zou er nog heden geen behoefte zijn aan zulke strenge, teedere, hoopvolle profeten.

JONA.

Niet zoo Jona, de profeet tegen wil en dank; hij, het beeld van den geest van het zinnelijk Israël in zijn verhouding tot de heidenen.

Geen prediking aan Nineve. Zij mochten zich eens bekeeren en hun oordeel ontgaan. De heerlijkheid Gods moet de heerlijkheid van Israël blijven, niet de gansche aarde vervullen. Het woord van zulk een profeet zou geen indruk kunnen maken, als hij niet zelf eerst den dood was ingebracht en uit den buik des grafs verlangd had naar den tempel van Gods heiligheid. Het verlangen daarnaar is de kracht van des profeten woord en zelfs als wij die heiligheid en de zegeningen daarvan liefst voor ons eigen volk en huis houden, is de prediking nog ten zegen; den profeet echter niet tot vreugde. Zulk een profeet ziet niet den hemel geopend.

Joël, om er bij te voegen: dat bloed, dat vuur komt spoedig als de Romeinen opdagen, maar bekeert u, dan zullen die nooden wonder-teekenen zijn. Zoo was het in Joëls tijd, in Petrus' tijd, zoo zal het ook in onzen tijd zijn. Er is nog geen ander uitzicht voor de gemeente dan de nacht, waarin haar verlossing komt, namelijk de verschijning des Heeren, de belofte des nieuwen verbonds.

Maar nog verder reikt Joëls blik. Nadat de Heer weer op Sion troont zal nog eenmaal de tegenstand ontwaken van hen, die zich geveinsdelijk onderwierpen. Ook die profetie leest Joël in het verleden en neemt Johannes in zijn Openbaring over. Ook Johannes ziet evenals Joël en Micha de openbaring achter zich en *hij keert zich om*, om te zien de stem die tot hem sprak, zooals al de profeten. Als wij Gods stem willen verstaan, moeten wij terug zien; achter ons, in onze geschiedenis klinkt die stem.

OBADJA.

De Edomieten, die lastige, kwaadwillige burens worden verdreven; hun huis wordt woest gelaten; gelukkige verademing voor Israël! — Zóó zien wij de dingen gewoonlijk, *als we geen profeten zijn*.

Zou Jakob, nadat hij aan Ezau's hals had geweend in de blijdschap van 't weerzien van een broeder, die hem niet meer van listig bedrog verdacht, zich verblijd hebben over Ezau's ondergang, als hem die verkondigd was?

En was in Obadja's tijd nog altijd Edom niet Israëls broeder? Ach, waarom had Edom zich dan niet broederlijker gedragen? Waarom hebben zij Israël niet bijgesprongen toen uitlanders Israëls heir gevangen voerden; waarom hebben zij zich toen verblijd over Israëls benauwdheid. Och, dat hadden zij niet moeten doen; de dag des Heeren is immers nabij over alle heidenen; nu zal Edom, Israëls broeder, het lot der heidenen deelen. Nu is het niet meer te keeren. En is er voor Israël na de gevangenschap hoop op terugkeer, zulk een hoop bestaat er voor Edom niet. De staat van Edom is op roof gebouwd. Hun woning was op kale rotsen, waar ze hun geroofde schatten in de steden hadden opgehoopt; als die aan de verwoesting waren bloot gegeven zou er later wel nooit de begeerte opkomen om daar een nieuwe woonplaats te vestigen. De grond van Edoms leven: roof, geweld, was niet eeuwig. Wanneer zij eenmaal in een andere vruchtbare streek zijn overgevoerd, kunnen zij nooit weer heimwee gevoelen naar hun rotsen, waar hun schatten uit weggevoerd zijn. Maar Israël,

dat in een vruchtbaar land woont, vloeiende van melk en honig, Israël, dat zich van arbeid voedt, zal altijd weer verlangen naar het land met zijn liefelijke herinneringen en als de Heer welbehagen aan hen heeft, zullen ze blijde terugkeeren.

Dat moet Jakob weten, opdat hij zich spiegele aan Edom en zich voor geweld wachte; dat moet Edom herinnerd worden, opdat het in zijn ondergang tot Jakob uitzie om verlossing, want ook voor Edom is die bereid, maar op Sion. Daar zullen Heilanden opkomen, om rechters te zijn over Ezau's gebergte en een toevlucht te zijn voor hen die 't geweld opgeven, want niet over de Edomieten, maar over het geweld gaat het oordeel; ook over Jakob, zoolang het den Edomietenaar heeft. Wanneer Jeremia de profetie van Obadja in zijn boek overneemt, dan wijst hij dit duidelijk aan door een kleine tusschenvoeging: „Laat uwe weezen achter: ik zal ze in het leven behouden; en laat uwe weduwen op mij betrouwen.” Het koninkrijk zal des Heeren zijn, als het geweld is weggedaan.

Een vloek over Edom, een scherpen vloek spreekt Obadja uit, dien hij reeds aanvankelijk heeft zien uitvoeren; hij wijt dien aan Edoms gebrek aan broederzin; zou hij, de profeet, dan niet geroerd zijn over het lot van Edom, zijn broeder, zou dan bij hem den broederzin gemist worden? Een profeet vloekt het geweld zijns broeders met bewogen stem en wijst de ontkoming op Sion aan. Zou er nog heden geen behoefte zijn aan zulke strenge, teedere, hoopvolle profeten.

JONA.

Niet zoo Jona, de profeet tegen wil en dank; hij, het beeld van den geest van het zinnelijk Israël in zijn verhouding tot de heidenen.

Geen prediking aan Nineve. Zij mochten zich eens bekeeren en hun oordeel ontgaan. De heerlijkheid Gods moet de heerlijkheid van Israël blijven, niet de gansche aarde vervullen. Het woord van zulk een profeet zou geen indruk kunnen maken, als hij niet zelf eerst den dood was ingebracht en uit den buik des grafsvlang had naar den tempel van Gods heiligheid. Het verlangen daarnaar is de kracht van des profeten woord en zelfs als wij die heiligheid en de zegeningen daarvan liefst voor ons eigen volk en huis houden, is de prediking nog ten zegen; den profeet echter niet tot vreugde. Zulk een profeet ziet niet den hemel geopend.

NAHUM.

Al weder de prediking van Henoch: de Heer komt om wrake te doen.

De Assyriërs hadden Israël weggevoerd en Sanherib had zelfs Jerusalem benauwd; wel was er dus een Nahum, een vertrooster, noodig, die van verre op de bergen reeds de voeten zag dergenen, die het goede boodschapten, die „vrede” deden hooren, die Jerusalem zouden opwekken om weder feest te vieren, omdat het niet meer verdrukt zou worden.

En welke andere boodschap zouden die boden brengen, dan dat de Heer wrake gedaan had over de Assyriërs; en welke wrake? die het zwaard nemen, zullen door het zwaard vergaan.

Als Israël verstoord wordt door Assyrië, dan treedt er een Nahum, een vertrooster, op, maar wie zal medelijden hebben als Ninevé verwoest wordt; waar zal men troosters zoeken? Zoo ging het immers ook nu. Zoo moet het immers altijd gaan; er is geen saantrekking, geen heeling voor de wonden des geweldenaars. Geweld doet geweld geboren worden. Geweld is een bevallige hoer, een meesteres der tooverijen, die met hare hoerereien volkeren verkoopt en geslachten met hare tooverijen. Wien is het geweld niet aantrekkelijker dan het kruis? Wie kiest niet Barabbas boven Jezus?

Maar als geweld weer door geweld te niet gedaan wordt dan komt er immers nimmer een einde aan het geweld?*) Toen Abraham den geweldenaar Kedorlaomer verslagen had en zich

---

*) Nahum leefde ongeveer 7 eeuwen voor Christus. Anderhalve eeuw later schreef in Griekenland de beroemde dichter Eschylos een treurspel, waarin hij een dochter, Electra om wraak laat bidden over den moordenaar van Agamemnon, haar vader. Hij laat haar o. a. dit zeggen: „Laat aan de vijanden ginds verschijnen hem, die u wreken zal, O, vader! de bijl keere zich op de moordenaars: dat is de kern van mijn lijkzang.

Maar terwijl ik zoo over *moord klaag, smee* ik om *moord!* Gij dan o Goden! zendt ons de hulp van al wat goed is.”

Waarlijk de heidenen hebben getast, of zij God ook vinden mochten en God heeft ook aan Griekenland de hulp van 't goede gezonden. Had Eschylos Nahum gekend, het raadsel van de wraak ware ook voor hem opgelost.

niet, zooals gebruikelijk was, den roof had toegeëigend, maar zelfs daarvan niets had willen nemen, trad Melchisedek, de koning des vredes, hem te gemoet om hem te zegenen. Dat was het einde van 't geweld: den geweldenaar uitroeien, maar den roof niet nemen. Dat moest voortaan de grondslag van Israël worden. Saul verstaat het niet; hij vliegt tot den roof. David verstaat het, hij verslaat Goliath, maar eigent zich diens wapenrusting niet toe; die legt hij in Goliaths tent. Dat verstond Israël, het godsvolk in zijn laatsten nood onder Esther (vergelijk Joël III). Zij sloegen de vijanden, de vrienden van Haman, den Amalekiet, maar sloegen hun handen niet aan den roof.

Zoolang echter de jonge leeuwen nog aanwezig zijn, blijft het geweld, al is de oude leeuw verstoord. Maar de vertrooster, Nahum, verzekert het: de boden doen „vrede” hooren, want de Heer zal de jonge leeuwen verteeren, den roof uitroeien, de geweldenaars zullen niet meer genoemd worden.

En ziet Nahum terug op het beroofde en gekrenkte Juda, wel dat heeft gewonnen; de Heer heeft de hovaardij Jakobs afgewend, gelijk de hovaardij Israëls. Daarvoor heeft het geweld gediend. Want de Heer is een wreker, maar lankmoedig; Hij vermorzelt rotssteenen maar Hij is goed, ten sterkte in den dag der benauwdheid en Hij kent degenen die op Hem vertrouwen.

Wie dichterlijke schoonheid zoekt kan ze bij Nahum vinden. Elken toon weet hij aan te slaan; men hoort in zijn gedicht het kletteren der wapenen, het bolderen der strijdwagens, het angstgeschreeuw der vluchtenden en de duivenstem der klagende hofdames, begeleid met het trommelen op hunne harten. Zijn troostwoorden zijn geen eentonige frazen, maar boeiende beschrijvingen, die de verbeelding bezig houden, terwijl zij het hart treffen. Zoo de profet, die „Vertrooster” heet.

ZEFANJA.

Was Israël ten zegen voor de volken?

In het huis der koningen was bedrog en geweld. Amon, de vorst, was door zijn hovelingen doodgeslagen. Filistijnen deden dienst in den tempel, terwijl men de priesterkleeding van alle vreemde goden daarbij kon opmerken.

Josia had een hervorming tot stand gebracht; het wetboek was gevonden; een tijdelijke voorspoed en uitwendige onderwerping aan de wet had eenige hoop op de toekomstige grootheid in Israël

gegeven, maar de slag bij Megiddo, waar Josia sneuvelde en de gevolgen daarvan hadden den moed op uitwendigen bloei den bodem ingeslagen en men was algemeen tot al de heidensche gebruiken terug gekeerd.

In dien tijd schijnt Zefanja geschreven te hebben. Hij spreekt van terugkeeren van achter den Heer; van hen die zeggen, de Heer doet geen goed en ook geen kwaad, alles is toeval.

Was Israël ten zegen voor de Heidenen? Leerden zij hen den Rechtvaardigen Heer, die in het midden van hen was, kennen?

De heidenen waren trotsch, zoo was ook Israël en dat zelfs op den heiligen berg, omdat zij meenden daardoor beveiligd te worden, schoon zij den Heer verlieten.

Eén oordeel dus over Mooren, Assyriërs en de bevleete stad Jerusalem. Maar eerst over Jerusalem, want de rechtvaardige Heer in haar midden is ook barmhartig over de Heidenen. Hij zal hen verzamelen tegen Jerusalem en Hij zal het gansche land door het vuur zijns ijvers verteeren en dan zal Hij tot de volken eene „reine sprake” wenden, opdat zij allen den naam des Heeren aanroepen.

Als de heidenen zien, dat God het onrecht in zijn volk niet spaart, maar op de zachtmoedigen let; dat hij alleen overlaat in het land een arm en ellendig volk, dat op Hem vertrouwt, dan zullen zij den naam van Jehova duidelijk verstaan, dan zullen zij naar hem vragen; dan zullen zij het onderscheid zien tusschen hungoden en Jehova, die barmhartig is. Het oordeel over Israël, Gods barmhartigheid over de Heidenen, dat is een nieuw oogpunt 't welk den ziener geopenbaard wordt, als hij den zin der dingen die hij ziet gebeuren naspeurt.

Toch is Sion niet verworpen; voor de heidenen geldt het woord van Paulus (Rom. XI, 21): Weest niet hooggevoelende maar vreest; want is het dat God de natuurlijke takken niet gespaard heeft, zie toe dat Hij mogelijk ook u niet spare.

Zing vroolijk dochter Sions, maar ook Israël, want ook Israël zal verzameld worden en God zal hen zetten tot een naam en tot een lof onder alle volkeren der aarde.

En heeft Zefanja *ons* niets meer te zeggen? Hoort de wereld nu in de gemeente die „reine sprake” waardoor allen gedrongen worden den naam des Heeren aan te roepen? Wordt nu geen Zacheus meer verhinderd den Heer te zien, door „de schare, die Jezus volgt”? Moet voor de redding der wereld het oordeel ook nu niet gaan over de gemeente? Zoekt gerechtigheid, zoekt zachtmoedigheid, misschien zult gij verborgen worden, spreekt Zefanja.

HABAKUK.

Een profeet, die in den grootsten nood niet slechts berust, maar ondanks dien nood zich verheugt in den God zijns heils.

Aan zulk een profeet, die dat wil leeren, zal iedere tijd wel behoefte hebben. Hij ziet ongerechtigheid, verwoesting en geweld. „Geweld!” roept hij en verwacht dat op dien kreet de Heer het zal keeren, doch te vergeefs! het geweld neemt toe, de verdrukking der vijanden, zoowel als het onrecht plegen van zijn volk.

Het wordt hem duidelijk, die vijanden zijn tot een oordeel over Israëls boosheid, want God is te rein dan dat hij het kwaad zou aanschouwen; het oordeel is daar, *opdat Israël niet zou sterven*.

Maar moet dat oordeel dan zoo lang duren?

Het antwoord dat de Heer op die vraag zal geven — 't kan niet anders — zal ook een bestraffing voor den vrager behelzen. Hij gaat in het heiligdom en daar verstaat hij het antwoord. Een einde zal er aan komen, maar nog lang niet; het volk is door de oordeelen nog niet geheiligd.

En hoe zal de rechtvaardige dien tijd van nood doormaken? Hij zal op den Heer wachten en door zijn geloof leven. En mocht het *waarom?* en het *hoelang?* weer luide in de ziel worden: de Heer is in zijn heiligen Tempel, Hij regeert; voor zijn aangezicht behoort de gansche wereld te zwijgen.

In nood zijn, onrecht zien en dulden en dan zwijgen voor Gods aangezicht en leven door het geloof, dit alles is moeielijk; ook hij heeft gevreesd, maar hij heeft gedaan wat al de profeten deden, hij ziet achter zich, om te zien wat de stem der geschiedenis tot hem zegt. Die spreekt van velerlei nood, maar die nood was de openbaring van de macht van Israëls God, van *zijn* God. Pestilentie, vuur, aardbevingen; zee en rivier werden gekliefd, zon en maan stonden stil, de vijanden van Israël werden gedorscht. Zoo zal het ook met de tegenwoordige verdrukkers gaan. Het moge lang duren, als de groote benauwdheid komt zal hij rusten: Daarom al bloeit ook geen vijgeboom, al geeft de wijnstok geen vrucht, al bedriegt de olijfboom en geeft het veld geen spijze, al zijn de stallen van vee ontledigd, hij zal — niet berusten, neen, opspringen in den God zijns heils, want de Heer Jehova is zijn *sterkte*.

JEREMIA.

Wel mocht Zefanja den raad geven: Zoekt gerechtigheid, zoekt zachtmoedigheid; hij zag in zijn tijdgenoot Jeremia welk een kracht daarin lag.

De lijdende knecht des Heeren, het beeld van wat Israël had moeten zijn onder de volken, dat was Jeremia onder Israël. Van geen profeet is de geschiedenis een lijdensgeschiedenis, zoo volkomen na te gaan van zijn jeugd tot op hoogen leeftijd.

Toen in zijn jeugd het wetboek was gevonden, werd hij door den Heer de steden van Juda rond gezonden met die prediking en die prediking heeft hij nimmer opgegeven. Maar was er alleen hervorming gekomen, tien jaren later, onder Josia's opvolger, moest hij klagen: Gij hebt naar mij niet gehoord, zegt de Heer. Het oordeel kan dus niet afgewend worden en nu bemoeit hij zich om op allerlei wijzen de aandacht van het volk bij dat oordeel te bepalen; dan eens door een gordel te doen verrotten in een rotsspleet bij den Frath, dan door een kruik stuk te slaan voor 't aangezicht der oudsten, dan door een juk te dragen, terwijl hij die handelingen vergezeld doet gaan van een prediking, die wel zeker het hart der hoorders getroffen heeft. Van waar anders het bestendig doodsgevaar waarin hij verkeerde.

Dat hij Zedekia den raad gaf zich aan den koning Nebukadnezar te onderwerpen was natuurlijk, hij zoekt gerechtigheid. Zedekia had zich met een eed tot gehoorzaamheid aan Nebukadnezar verbonden. Jeremia's tegenstanders waren dus meenedigen. Vandaar het verschil tusschen zijn raad en dien van Jesaja.

Slechts eenmaal wordt hij door het volk en de oudsten gered, terwijl Jojakim den profeet Uria, die insgelijks tegen den Tempel gesproken had en voor zijn toorn naar Egypte gevloeden was, van daar liet halen en dooden. Zelfs de mannen van zijn stad Anathoth zochten zijne ziel.

Hij wordt beschuldigd van een poging tot den vijand over te loopen en in een afschuwelijke cel geworpen. Eindelijk zou hij in een modderigen kuil zijn omgekomen, zoo niet een kamerling hem met weeke, vrouwelijke teederheid daaruit verlost had.

Een kamerling, een gesnedene, die door verminking buiten zijn schuld verwekelijkt is en door zijn vrouwenstem en gemis van baard ieders spot is, ontvangt daardoor een belofte en een vertroosting welke nog heden ieder, die het slachtoffer is van menschelijke

gruwzaamheid zijn weg met blijdschap kan doen gaan (zie ook Jes. 56:4).

Toen de stad was ingenomen werd de vreesachtige, pijnshuwe maar barmhartige man, naar 's Heeren belofte, zeker op voorspraak van Jeremia, voor leed bewaard.

Is Jeremia soms diep terneergeslagen, zoodat hij als Job zijn geboortenaar vloekt, het geloof om de toekomst van Israël verliest hij niet. Als Nebukadnezar met zijn benden de stad nadert en hijzelf gevangen zit, omdat hij de inneming van de stad als stellig aankondigde, dan komt zijn oom en biedt hem een akker te Anathoth te koop aan, waarop Jeremia het recht tot lossing heeft. Die oom heeft liever geld in de hand dan een akker, in een land dat staat ingenomen te worden. Ieder zou hem gelijk geven, en zeker was Jeremia, die op den koop inging, in zijn oog een onnoozele. Maar Jeremia sluit den koop onder getuigen; die akker moet in zijn geslacht blijven — hijzelf was ongehuwd — want Israël zou wederkeeren, het land zou weer bebouwd worden; de oorkonden van dien koop moesten in een aarden vat bewaard blijven.

De vijandelijke koning Nebukadnezar eerst slaakte zijn ketenen en gaf hem de keuze aan zijn hof te komen, of elders heen te gaan zooals hij wenschen zou, en hij koos de verdrukking van 't arme, achterblijvende volk te deelen.

Maar dat volk slaat ook toen zijn raad in den wind en vlucht naar Egypte. Ook daarheen volgt hen Jeremia, wijdt nu zijn aandacht aan de gebeurtenissen in dat land en voorspelt deszelfs ondergang door Nebukadnezar.

Hij spreekt tegen Moab en tegen Ammon, aan Israël verwante stammen, maar eindigt met de belofte dat beider gevangenschap zal gewend worden in het laatst der dagen; ook de weezen en weduwen van Edom zullen ontkomen, alleen Babel, het geweld, dat zal voor goed ondergaan. Babels helden zullen een eeuwigen slaap slapen en niet opwaken, maar de Heer zal Israël weer tot zijn woning brengen. Israëls ongerechtigheid zal gezocht worden, maar zij zal er niet zijn en de zonden van Juda, maar zij zullen niet gevonden worden, want ik zal ze dengenen vergeven, die ik zal doen overblijven.

En heeft Jeremia dan voor Edom en Moab nog vertroosting, maar alleen voor Babel, dat hem nog wel zoo goedwillig behandelt, niets dan vloek?

Geen prediker der gerechtigheid, die geen ark aanwijst, al is het ook tegen hope. Het medelijden van Jeremia houdt zich ook

met Babel bezig. Hij heeft al de rampen, die Babel zullen treffen, in een boek geschreven en nu kiest hij een *vreedzaam* man uit onder de vorsten, die weggevoerd worden, Seraja de hoofdpriester, die moet, als hij in Babel komt, al die woorden lezen. En als de hoorders dan, als de Ninevieten weleer, schrikken voor die prediking, dan moet hij den indruk bevestigen door een symbolische handeling. Hij zal een steen aan het boek binden en het in de Frath werpen met de woorden: „Zoo zal Babel zinken.”

Zoover drijft Jeremia zijn zorg, dat hij de preek maakt en de gebaren er bij voorschrijft. Wie, dan een profeet, kon ook zulk een handeling uitdenken. Die plons in het water zal zeker menig hoorder een rilling door de leden hebben gejaagd bij de gedachte: dat lot is de stad waard, die zulke vreedzame mannen uit hun land rukt.

EZECHIËL.

Wanneer het heiligdom ondergaat, wordt de trouwe priester profeet van een heerlijker eeredienst. Zoo ging het Samuel, zoo ook Ezechiël. Eeuwig priester is Hij alleen, die één offer brengt voor alle eeuwen, een priester zonder geslachtsrekening, als Melchisedek.

Ezechiël was een der ballingen van de eerste wegvoering. Hij bezocht zijn medegevangenen aan de rivier de Kebar en was zeven dagen verbaasd over de onreinheid, waaraan zij zich overgaven. Daar roept de Heer hem om te prediken en bindt die plicht zoo op zijn gemoed, dat hij zich doorgaande aansprakelijk gevoelt voor het verderf van hen, welke hij verzuimd zou hebben te waarschuwen. Gemakkelijk was dit niet. Soms moest hij in zijn huis blijven om banden te ontgaan en was hij een tijd lang tot zwijgen genoodzaakt; maar zoodra hij weer vrij is, doet hij den mond weer open.

Zijn lotgenooten leven in de verwachting, dat zij spoedig weer naar Jerusalem zullen terugkeeren. Jeremia schrijft hun in een brief dat het achtergebleven volk zich niet bekeert, maar met hun ongerechtigheid voortgaat, dat er dus van terugkeer geen sprake is; dat veeleer gansch Juda naar Babel zal gevoerd worden. Zij beantwoorden dien brief met de raadgeving aan de oudsten te Jerusalem Jeremia gevangen te zetten.

Onder dat volk is Ezechiëls boodschap: Jerusalem zal ingenomen, de tempel verwoest worden. Hij doet dit met teekenen en symbolen, waarvan sommige, bijv. het liggen op ééne zijde zeker doelen op mishandelingen, die hij voor de prediking moest ondergaan.

Hij moest zijn brood met beving eten en zijn water met beroerdheid drinken.

„Hij profeteert van tijden die verre zijn,” van het hiernamaals, zoo oordeelt Israël. Neen zegt Ezechiël: de ziel die zondigt zal sterven, die gerechtigheid doet zal leven; *dat is voor heden*.

Maar zijn woord kwam, en nu was datzelfde volk moedeloos en kwam bij hem om troost. Nu antwoordt hij hun klacht: „Wij zijn dorre doodsbeenderen,” met het heerlijke visioen, waarin hij ons op nieuw zegt, welk een kracht er in profeteeren steekt. Doodsbeenderen worden met vleesch bedekt, door profetie wordt de Geest opgeroepen.

En nu hij ziet, dat onder zijn volk werkelijk een vragen naar 's Heeren woord komt, krijgt hij visioenen van een nieuwen tempel, een tempel waaruit een stroom vloeit aan welks oever boomen des levens ontspringen; een tempel, die een paradijs aan zijn voet doet ontstaan; van een rein land, niet voor Juda alleen, maar verdeeld onder de 12 stammen; van een heilige stad, wier naam zal zijn: de Heer is aldaar.

DANIËL.

Door onthouding van de onreinheid der heidenen, door de zucht het leven van heidensche wijzen te sparen, wordt hem zijn roeping, den koning in te lichten, bewust en in die roeping krijgt hijzelf licht omtrent de ontwikkeling van 't Godsrijk in de wereld, tegenover de pogingen der wereld om een koninkrijk te gronden.

De vier verschillende beginselen, die bij die pogingen voorzitten ziet Nebukadnezar onder het beeld van 4 metalen, die saam een schoon, maar topzwaar beeld vormen, dat door een onaanzienlijken steen omvergeworpen en vergruisd wordt — zoo de schatting der wereld, aan Daniël zelf, als een afzichtelijke menagerie van gedrochten, geoordeeld door den Zoon des menschen — zoo de schatting des profeten.

De Heer geeft de koninkrijken dezer wereld *wien Hij wil*, zegt de profet.

„Neen,” zegt de Satan tot Christus: „kniel voor *mij* neêr, ze zijn mij overgegeven Ik *geef* ze wien Ik wil.” Eén van beiden kan slechts gelijk hebben. Met wien zijn wij het eens? Om het met de profeten eens te zijn, moet men gelooven d. w. z.: in zijn leven gezien hebben, dat God regeert; dat als men naar God vraagt, *men altijd voorspoedig is*.

„Al wat hij doet zal welgelukken” is volstrekt niet in strijd met: „In de wereld zult gij verdrukking hebben.” Al wat Paulus deed gelukte hem en toch had hij ruimschoots verdrukking.

De meest verspreide ook z. g. Christelijke theorie geeft tegenwoordig den Satan gelijk en maakt de profeten tot leugenaars. Wil men in de wereld voorspoedig zijn, zoo beweert men, dan moet men den Satan een beetje ter wille zijn. Van Godsvrucht, van kennis des Bijbels, heeft men meer last dan vrucht in zijn dagelijkschen arbeid. *) De Bijbel profeteert van tijden die verre zijn, van den zaligen hemel!

Daarmee moet men de menschen wel paaien, evenals de heidensche dichter Pindarus, als men de aarde van den Hemel gescheiden heeft.

Komt men terug tot het woord des profeten: De aarde en hare volheid — niet: behoorde eigenlijk te zijn — neen: is des Heeren, dan heeft men weer den moed, als Haggai, tijdelijken voorspoed te beloven bij het zoeken van het koninkrijk Gods en dan zullen de leeraars blinken als de glans des uitspansels, die ieder zien kan.

HAGGAI.

Als een profeet een woord spreekt, komt er een werk tot stand; komt er door ons woord niets tot stand, dan is ons spreken niet profeteeren. De woorden van Zacharia en Haggai werden belichaamd in den voorspoedigen tempelbouw, (Esra IV, 14), schoon de eenige werkzaamheid, die van den laatsten in de schrift vermeld wordt, zich slechts over den tijd van vier maanden uitstrekt.

Vier maanden tot zijn volk spreken en als gevolg een tempel zien oprijzen, die eeuwen trotseert! Wat is profeteeren een heerlijke gave.

Haggai, waarschijnlijk een oud man, die den eersten tempelgezien had, is op de hoogte gebleven van de gebeurtenissen in het wereldrijk en besluit daaruit tot de roeping van Israël.

Darius, een welwillend vorst, heeft den troon van Perzië bestegen. Hij zal den tempelbouw, voor 14 jaren door zijn voorganger gestoord, weer toelaten. Dat is Israëls roeping, een tempel bouwen voor den God der gansche aarde.

---

*) Oorzaak van de flauwe belangstelling van 't algemeen in de chr. school.

„Gij bouwt ieder uw eigen huis en laat het huis des Heeren woest liggen en meent, voor dat huis is het de tijd nog niet.

Ziet ge dan niet dat op uwen dagelijkschen arbeid geen zegen rust, dat gij geen voorspoed vindt.

Zal de *droogte*, waardoor uw land geleden heeft, geen teeken zijn, dat de Heer geen welgevallen aan u heeft.

Israël en Juda waren beiden door droogte gewaarschuwd, maar zij hadden niet geluisterd, doch nu hooren Zerubbabel en Jozua en al het overblijfsel des volks wel naar Haggai en 24 dagen later is de bouw weer in vollen gang. Doch toen de ouden den grondslag van dezen nieuwen tempel vergeleken met den ouden, werden zij mismoedig en staakten nog eenmaal het werk. Wat! zegt Haggai, is deze tempel nietig in uwe oogen? hoor dan: de Heer komt, de aarde zal beven, de heidenen zullen komen om een toevlucht te zoeken in dit huis, zoo zal de heerlijkheid van dit laatste huis grooter wezen, dan die van het eerste. Het eerste huis was Salomo's tempel voor den God van Israël. Dit is Israëls tempel voor den God der gansche aarde. Op deze plaats zal ik vrede geven, spreekt de Heer. Doch zie toe bij het bouwen. Een onreine, die het heilige aanraakt, wordt daardoor niet rein, maar het heilige, dat door onreinen wordt aangeraakt, wordt wel onrein; dat is de wet des priesters.

Zorg dat uw drijfveeren bij het bouwen rein zijn, zoo zal uitwendige voorspoed uw werk kronen. De macht der heidenen zal vergaan, maar het huis van David zal in Zerubabel weer opgebouwd worden.

De belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens, zou daarin niet de kracht van Haggai's woord gelegen hebben, dat hij hun succes op hun dagelijksch werk voorspelde en niet slechts een zaligen hemel in de verte.

Profeteeren zou wel een gemakkelijk werk zijn, als we de profeten eerst na onzen dood konden controleeren.

ZACHARIA.

Het waren zeker zij, die het meest gehecht waren aan Sion en aan de wet, welke met Zerubbabel de reis aanvaardden uit een land, waar zij zeventig jaren gewoond hadden, om zich naar een land te begeven, dat woest gelegen had.

En moge er nog iets aantrekkelijks geweest zijn in 't vooruitzicht ruime akkers te kunnen in bezit nemen, zij die zich de puinhoopen van Jerusalem ter woon kozen boven Babel, waar zij thans onder de Perzen vrij van druk zouden geweest zijn, hebben dit zeker wel gedaan, door verlangen naar den Heiligen tempel.

Maar den Tempel Gods bouwen, is kruis opnemen; zoo was het altijd. Menigmaal verslapte de moed en telkens verzon de tegenstander van het Godsvolk, de Satan, een andere hinderpaal.

„Rein moeten zijn zij, die den tempel bouwen, zeide Haggai, van waar halen wij dan den reinen Hoogepriester om er den dienst in waar te nemen? Deze Jozua heeft immers ook in Babel verkeerd en is op menigerlei wijze verontreinigd, en onrein was ook zijn geslacht vroeger in het land. Neen! al staat de tempel nu ook daar, een offerdienst is voor goed onmogelijk.” „Vrome, nauwgezette lieden!” zou men geneigd zijn te zeggen, maar Zacharia oordeelt anders. Neen de Satan, de vijand van Israël is het, die zoo spreken doet; en in een gezicht verheven en zinnijk herinnert hij aan zijn volk het mysterie der schuldvergeving; de reiniging, niet door uitwendige offers, maar door de vrijspraak van Jehova.

Ja, de tempel zou geen reden van bestaan hebben te midden van een onrein volk met onreine priesters zonder de schuldvergeving. De schuldvergeving was dus niet het gevolg van de offers in den tempel gebracht — dat was de heidensche opvatting — maar de aanwezigheid van den tempel was het gevolg der schuldvergeving. Door dat gezicht geleid doet hij met een stouten sprong het woord hooren: Zoo spreekt de Heer, Ik zal de ongerechtigheid dezes lands op ééne dag wegnemen. Evenals het woord Gods Jozua reinigt en vrijspreekt tegenover zijn aanklager, zoo zal het ook met het volk moeten gaan.

Was voortaan voor hen die Zacharia's woord hoorden het offer, dat in den tempel gebracht werd aan den God der gansche aarde, niet de voorafschaduwing van dat woord der vrijspraak, dat eenmaal over Israël zou gehoord worden.

MALEACHI.

Zoo was door Haggai de hooge beteekenis van den tempel aan het volk ingeprent en door Zacharia den zin van het ééne offer, inplaats van de offerhanden op de hoogten, toegelicht. Was dan nu de geestelijke vorming van het volk voltooid?

Spoedig was de dienst in den tempel een vorm geworden. De priesters waren van de wet afgeweken en deden velen struikelen.

De mannen verstieten de huisvrouwen hunner jeugd en namen vrouwen der vreemden, schoon vroeger reeds daartegen was opgekomen. Al weder verdrukking en onrecht als vóór de ballingschap, 't welk zij verontschuldigten met dezelfde beweringen van vroeger: al wie kwaad doet is goed in de oogen des Heeren, er is geen verschil tusschen kwaad en goed; met een waarin heeft God ons liefgehad? hoe weten wij iets van Gods liefde?

In dien tijd treedt de laatste profeet des ouden verbonds op met een oordeel, maar eerst met een herinnering aan Gods liefde. Is het Gods liefde, die Israël terugbracht, terwijl het gebergte van Edom, de woning van Ezau zijn broeder, woest bleef.

Ik de Heer word niet veranderd, daarom zijn de kinderen Jakobs niet verteerd, maar daarom blijft dan ook in deze bedeeeling de prediking dezelfde: de dag des Heeren komt, brandende als een oven. En als de boozen er op wijzen, dat er geen verschil te zien is tusschen hen die Jerusalems muren bouwden en hen, die hun eigen voordeel zochten, dan kunnen die bouwers antwoorden: Er is een gedenboek voor Gods aangezicht, geschreven door Nehemia en dat ligt in den tempel. Hij zal hen verschoonen als zonen, als het oordeel komt.

En dat gedenboek ligt nog altijd in Gods gemeente (Neh. VII); de namen dier bouwers kan ieder nog lezen, na meer dan 20 eeuwen, opdat wij er door zonden worden opgewekt tot naijver en tot de begeerte, dat ook onze namen op de vervolgijsen mogen geschreven worden.

En hoe wil Maleachi dat die dag zal worden afgewacht. Een Elia moet komen; bekeering; het hart der vaders moet tot de kinderen weder gebracht worden en dat van de kinderen tot de vaders.

Eenheid dus. Niet de ouden treuren als de kinderen juichen als in Haggai's tijd, maar één blijde verwachting van de Zon der gerechtigheid, met vreeze.

Naschrift.

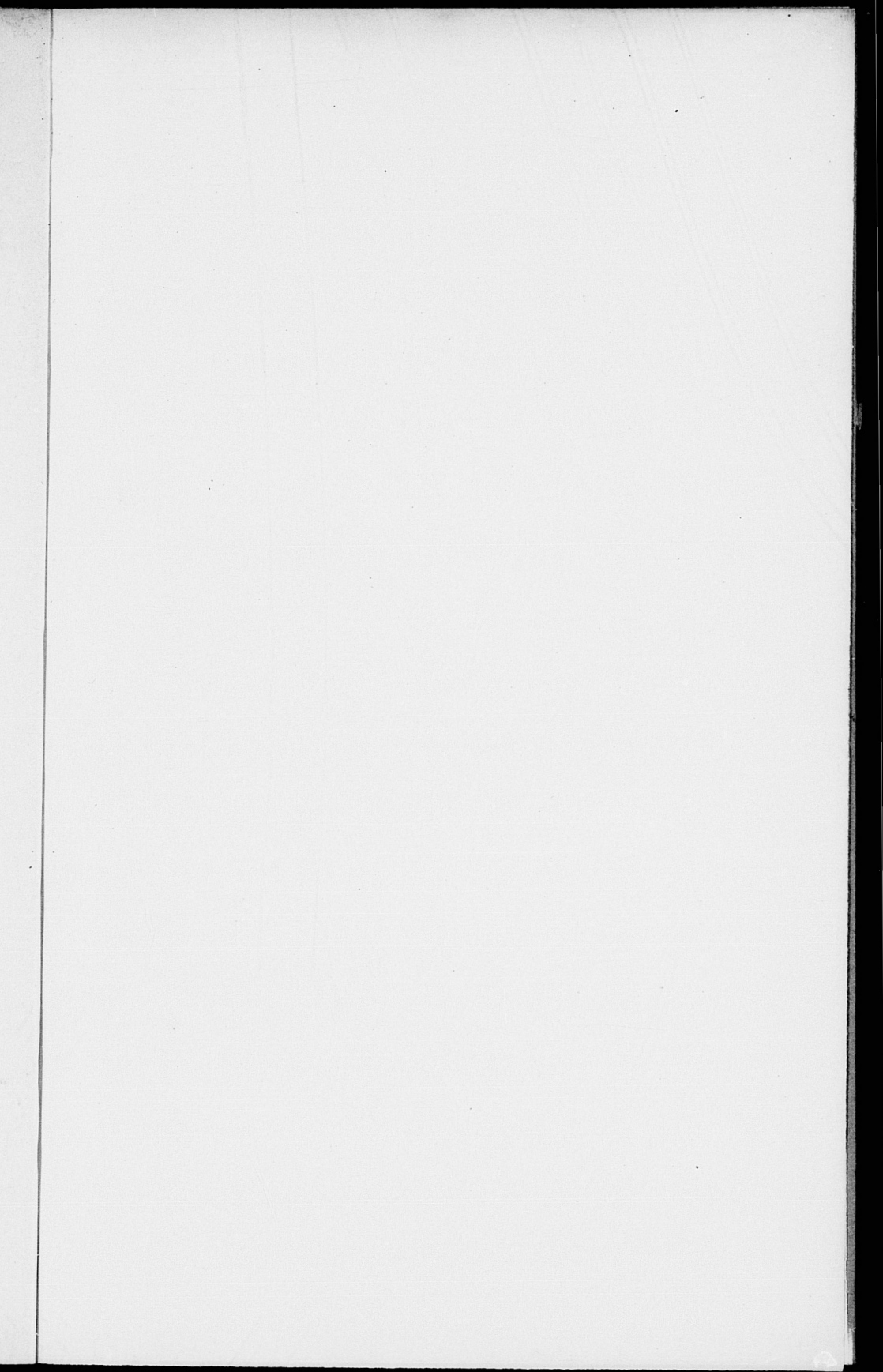
Wanneer iemand deze schetsen na het doorbladeren teleurgesteld, of met diepe afkeuring ter zijde mocht leggen, dan bedenke hij toch, dat de schrijver genoopt is ze op te stellen, alleen door de begeerte, tot het onderzoek der profeten op te wekken. Er was voor hem geen andere weg, dan te toonen wat ze voor hem zijn.

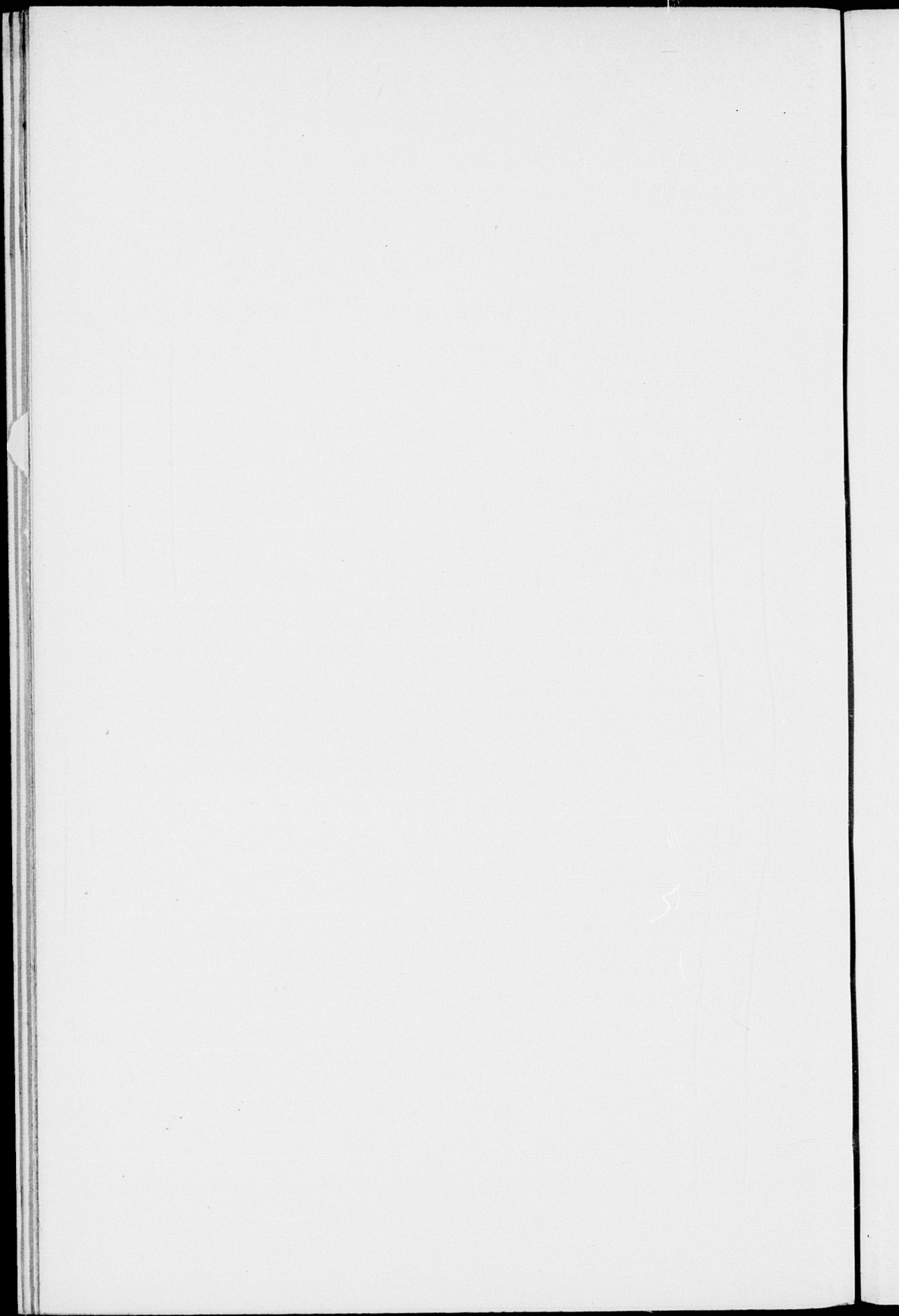
Mocht er nu een Samuel opstaan, die ernstiger naar de stem des Heeren geluisterd heeft dan hij, en op een betere wijze de gemeente kan opwekken naar de profeten te luisteren, dan zal de schrijver met vreugde zijn eigen arbeid tot een aanfluiting zien maken.

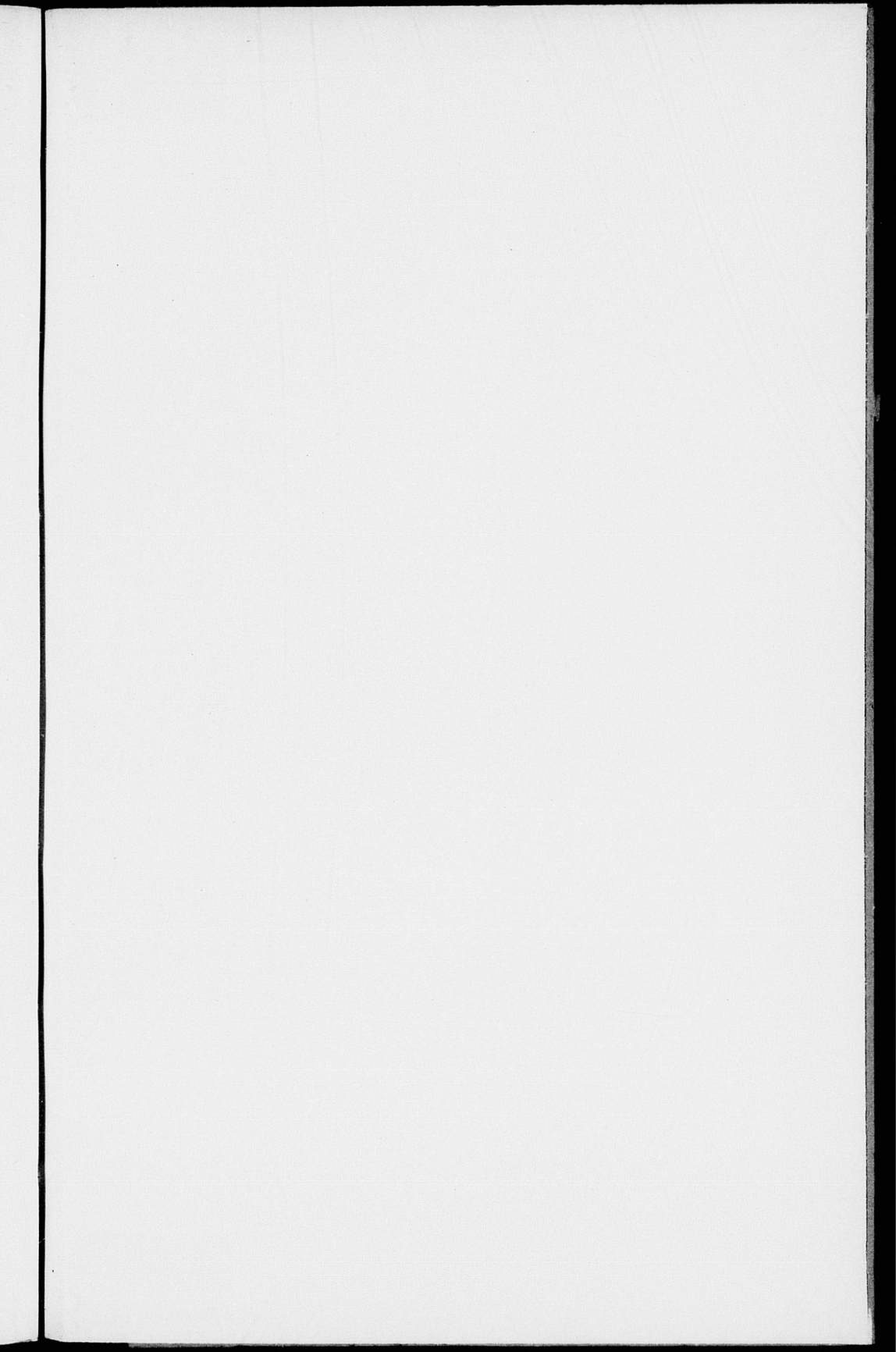
Dan moet echter de kwestie niet loopen over de vraag of de priesters rauw of gekookt vleesch, vet of mager mogen nemen, of zij een krauwel mogen gebruiken of niet, maar alleen over de Astaroths die moeten weggeworpen worden.

26829

GUN